

12te Aarg.

1881.

21de Bind.

# For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af A. Thronelsen.

15de Mai — 9de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Korste Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the Post-Office at Decorah as 2nd class matter.

# „For Hjemmet“


et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afpejlende og omhyggelig udvalgt Kæsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt **Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.**

Det udkommer med to Ark i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forskud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behøge at melde sig snarest muligt.

Adresse: **R. Thronsdjen, Drawer 14, Decorah, Iowa.**

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paa lidelig.

 7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

---

**Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.**

---

**M. S. Hasiel** har et fuldhændigt Oplag af gode Grocerivarer, fra norsk Tørstik til fransk Syltetoi. Godt Udvalg af Stentoi, Glasvarer og Lamper — Cigarer, Tobak og Viber — Koffonialvarer, Specerier, preserveret Frugt og Fisk, Fedtvarer, Fiskevarer og Trævarer, samt Mel og Kreatursoder; Alt til Dagens billigste Priser.

**Decorah, Iowa.**

---

**Indhold af 18de Bind (1879 II.) af „For Hjemmet“.**

„Kun dagligdags er al din Dont“. — Eugenotterne som Galeislaver. — Japaneserne. — Den gamle Thepotte. — Brev til Lavard fra en tyrkisk Kadi. — Sokrates's Fængsel og Død. — Strøtanter. — Jøderne i Konstantinopel. — Gaader og Opløsninger. — Blandinger. — Pater Klemens. — Buggefang. — Gustav Wasas Historie. — Prinds Louis Napoleon's falden. — Møllen og Bækkene. — Jordflodens Jndre. — Giv Gud Vren. — Til Ungdommen. — Smaa historiske Notisser. — Den gamle Mand og Præsten. — Læsefrugter. — Ved det døde Hav. — Hvad hedte den barmhjertige Samaritan? — Sønnen i rette Tid. — Washingtons Magimer. — Rimbreve fra navnløse Mænd. — Insulternes Muskelstyrke. — Nerdenspostvæsenet. — Benedetto Marcelli. — Fra Madagaskar. — Til Belysning af en Anekdote, som fortælles om Pascal. — Mærkelige Tal. — Evang. luthersk Folkekalender, anmeldt. — Til Professor M. J. Monrad. — John Maynard.

Bindet bestaar af 12 Hefter, 356 Sider, samt Titelblad og Register og sendes portofrit for \$1.00.

**R. Thronsdjen,**

**Dr. 14, Decorah, Iowa.**

# Son Hjemet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

12te Aarg.

15de Mai 1881.

9de Hefte.

## Et Optrin fra de norske Borgerkrige.

Magnus Sigurdsøn (Blinde) og Harald Magnusson (Gille).

(Af R. Kehnjer).

Ved Kong Sigurd Jorsalafares Død (1130) var hans Søn Magnus i Oslo, hvor han strax tog sin Faders Skat i Forvaring. Magnus var en fjon ung Mand, øvet i alle Legemsfærdigheder, men tillige stolt, grim, gjerrig, ublid, uforgelig og en stor Dranker. Selv var han derfor ei meget afholdt; men Mindet om hans vensle Fader og den Ed, som Folket havde svoret denne, hjalp ham, saa at han uden Modsigelse i Oslo blev tagen til Konge over hele Norge. Harald Gille, hans Farbroder, havde imidlertid ei færre Tilhængere; ved sin Gæmildhed og Munterhed havde han gjort sig elstet og var desuden Høvdingerne bekendt som en svag og letfindig Mand, der gjerne lod Andre raade med sig. Harald var i Lunsberg, da han spurgte sin Broders Død. Han tilkaldte i Hast sine Venner og fremfor Alle Rol fra Agder og dennes Søn Rognvald Kale. Paa disses Raad stevnede han Haugathing i Byen og blev her tagen til Konge over det halve Norge, efter at den Ed, han havde svoret Kong Sigurd, (at han ikke skulde forlange nogen Del af Riget), var erklæret for nød-

tvungen. Mange Lendermænd gif nu Harald tilhaande, og meget Folk strømmede til ham. Saaledes henstode Sagerne en Uge, i hvilken Tid begge Kongers Venner droge mellem dem for at mægle et Forlig. Dette lykkedes ogsaa. Magnus saa nemlig snart, at hans Modstander var ham overlegen; han afstod derfor Harald det halve Rige, men beholdt sig ene den afdøde Konges Skat og Flaade. Alligevel var han utilfreds med sin Lod og søgte at hevne sig paa Haralds mest hengivne Venner. Fjer var han forbitret paa Rognvald Kale, hvem han ogsaa frakjendte sin Faders Gave, Jarledømmet over Drfnoerne. Med Harald selv vedligeholdte han imidlertid Freden for det første.

— — — — Magnus og Harald styrede i tre Aar Norge i Fællesskab uden at være oprigtige Venner, men dog i Fred. Den fjerde Vinter vare de begge i Midaros og bøde hinanden veyelvis til Gjeft, uagtet deres Mænd stedse vare uenige. Om Vaaren (1134) da Kongerne adskiltes, begyndte Fiendskabet mellem dem tydeligere at ytre sig. Magnus drog med Flaaden Syd langs Kan-

det og samlede Folk af hvert Fylke. „Han vilde“, sagde han, „fratage Harald Kongeværdigheden, hvilken denne engang havde frasporet sig, og tvinge ham til at nøies med den Del af Landet, som han maatte unde ham.“ Magnus bad sine Venner om Hjælp til at sætte dette igjennem og fik strax mange Hovdinge paa sin Side. Til samme Tid for Harald landveis over Oplandene til Viken og samlede ligeledes Folk. Overalt, hvor Kongerne drøge frem, røvede de hinandens Gaarde og dræbte hinandens Mænd. Mod Slutningen af Sommeren drog Harald til Karrike og opholdt sig en Stund paa Gaarden Fors. Han havde da 1500 Mand og flere Lendemænd i sit Følge, som Inge mar af Ask, Thjostolf Aalesson og Rognvald Kale; desuden var ogsaa hos ham hans Stifbroder paa mødrene Side, den raste Kristrod. Imidlertid nærmede Magnus sig med en langt overlegen Hær paa omtrent 6000 Mand. Harald havde fra Fors begivet sig ned mod Søen og holdt St. Laurentii Aften (9Aug.) Nadverd paa Fyrileif, da Hestvagterne, som paa alle Sider omgave Gaarden, berettede, at en stor Hær nærmede sig. „Mon Magnus, min Frænde, kommer for at kjæmpe med mig?“ sagde Kongen. „Derfor er det vel, at han har samlet Folk i hele Sommer“, svarede Thjostolf Aalesson. „Det er bedst, Herre! at I ruste eder.“ Hæren blev nu klæst sammen og opstillet paa en indgjerdet Ager. Harald var iført en dobbelt Ringbrynje; men hans Broder Kristrod var brynjeløs. Da Magnus saa Haralds Hær, lod han sit Folk danne en lang Fylking for at kunne omringe Fjenderne. Det hellige Kors blev baaret foran ham, og en heftig Kamp begyndte. Kristrod trængte med sit Følge midt ind i Kong Magnus's Fylking og for frem

med saadan Djærnhed, at Alt maatte vige for dem; men i det Samme gjennemboredes han bagfra af en Bunde i hans Følge, der saaledes tog Hevn, fordi Kristrod om Sommeren havde plyndret hans Gaard og tvinget ham selv til at følge sig. Den stolte og urolige Hovding Inge mar af Ask faldt og med ham 60 af Haralds Hirdmænd foruden mange Andre. Harald selv undkom til sine Skibe og flygtede til Danmark.

Magnus viste sig efter sin Seier mild mod de Overvundne og lod de saarede Fjender læge, som om de havde været hans egne Mænd. Han underlagde sig nu Viken og kaldte sig hele Landets Konge. Sigurd Sigurds søn, Thorer Ingerids søn, og flere vise Mænd i hans Følge raadede ham nu til at holde Hæren samlet i Viken, for at være beredt, om Harald skulde komme tilbage. Men Magnus adlød ei dette kloge Raad; han ansaa Krigen for endt, gav sin Hær Hjemlov og drog selv til Bergen for der at overvintre.

Harald Gille havde imidlertid fundet Tilhold hos Kong Erik Emune, der nu var kommen i Gnebesiddelse af det danske Rige. Om Sommeren efter sin Flugt fra Norge havde nemlig Erik ved Fodvik i det sydlige Skaane vundet en stor Seier over sine Fjender (2den Pintse-dag, 4de Juni 1134). Magnus den Sterke og Henrik Halte tilligemed fem Biskopper af deres Tilhængere faldt i Slaget. Den gamle Konge Nicolaus flygtede til Fynland, men blev, da han drog ind i Hedeby, (d. 25de Juni), dræbt af denne Byes Borgere, der havde været Knut Lavards hengivne Tilhængere. Da Erik efter disse heldige Begivenheder opholdt sig paa Sjælland, var det, at Harald Gille kom til ham for at søge hans Hjælp. Danekongen, der selv havde prøvet Magnus's Troløshed,

modtog Fjlygtningen vensfabeligen, saameget mere som denne skal have været hans svorne Broder. Harald fik Halland til Len og desuden som Gave 8 Langskibe, der dog ei vare rustede. I Halland samlede sig strax mange Nordmænd om ham, blandt dem Thjostolf Malesson, der havde folgt sine Fjorder i Norge for at skaffe Vaaben og Skibe til Hjælp for sin landsfjlygtige Herre. Ved Vinterens Begyndelse drog Harald med sin Flaade til Kongehelle. Her havde nogle Lendermænd og Bønder tilligemed Bymændene samlet sig mod ham. Men da Kongen lod dem sige, at han ei fordrede større Del af Riget, end ham tilkom, saa adspredtes de. Efter at have givet Folket flere Retterbøder (d. e. Løttelser) fortsatte Harald sin Færd gjennem Viken og gav Alle Fred undtagen Magnus's haandgangne Mænd; dem lod han rane og dræbe. I Sarpsborg fangede han to af Magnus's Lendermænd, Brødrene *Asbjørn* og *Kerid*, og bød dem vælge mellem at hænges eller fastes i Sarpsfjosen. *Asbjørn*, som den ældre, valgte den sidste, grummere Dødsmaade. Harald drog derpaa til Tunsberg, hvor han blev vel modtagen, og nu samlede der sig meget Folk til ham.

Da Kong Magnus i Bergen fik alt dette at vide, stevnede han sine Lendermænd til sig og udbød Leding; men de fleste Lendermænd bleve siddende hjemme, og kun lidet Folk kom til ham fra Herederne. I denne Nød samlede han de tilstedeværende Hovdinge for at raadføre sig med dem. Den vise *Sigurd Sigurdsøn* bad ham nu sende ham selv eller en anden Lendermand til Harald for at byde denne Fred og det halve Rige; mange kloge Mænd vare hos Harald, der gjerne vilde fremme saadant Forlig. „Kun fort“, svarede Kongen, „nød jeg da det Rige, som jeg vandt

i Høst, hvis jeg nu skal opgive det uden Modstand. Det vil jeg ei; giv mig et andet Raad, at jeg maa beholde det hele Land!“ *Sigurd* raadede ham da til at forlade Gulathingslagen og drage til Thronhjem for at prøve, om Thronderne vilde byde ham nogen Hjælp. „Vil da ei Harald“, svarede Kongen, „underlægge sig hele den østlige Del af Landet, hvis vi fly?“ „End er et Raad“, sagde da *Sigurd*, „ffjont det er ondt: lad dine Gjester dræbe et Par af de Lendermænd, der have nægtet at komme til dig, og giv deres Jndtægter til Mænd, som du kan lide paa. Kanste da de øvrige Lendermænd af Frygt for samme Medfart indfinde sig.“ „Det Raad vil gjøre mig forhadt“, svarede Kongen, „og de Mænd, som jeg ophøier i de Dræbtes Sted, ville maaste ei worde mig troere. Raad bedre!“ Da reiste *Sigurd* sig: „Hvi skal jeg da ei“, sagde han, idet han gik bort, „give dig det Raad, som du selv ønsker? Sid her i Bergen, til Harald kommer med alt sit Folk; du maa da alligevel fly eller taale Vinsler og Død.“

Harald nærmede sig imidlertid med en stor Hær og kom for Bergen Juleaften. Han vilde ei stride i Julehelgen og lagde sig derfor med sin Flaade i *Florevaa*. Nu holdt Magnus Thing med Borgerne og fik Løfte om deres Bistand. Han gjorde derpaa alvorlige Tilberedelser til Stadens Forsvar. Kun 3 Dage i Julen blev der holdt Helg; alle de øvrige arbejdede man. En Valflyng blev reist paa Holmen; Baagen spærredes med en Kjede, dels af Færn, dels af Træbomme, fra Kongens Brygge til Munketryggen paa Nordnes, og Fodangler bleve stræbde over Jonsvolden\*). Alle disse Forbere-

\*) Holmen skal have været det Sted, som nu kaldes *Communnen*, paa Baagens østlige Side; der var Kongsgaarden og Christkirken, den daværende Domkirke. Kongens Brygge

desse nyttede alligevel intet. Den sidste Dag i Helgen (7de Januar 1135) samlede Harald sin Hær, der under Dpholdet i Florevaag var forøget med 900 Mand, og førte den til Byen. Før Angrebet lovede han, hvis han seirede, at bygge en Kirke i Bergen for St. Olaf. Derpaa lagde han først med sin Flaade til ved Nordnes. Magnus havde ventet Landgangen paa den anden Side af Baagen og havde her opstillet sin Fylking paa Christkirkegaarden; men da han saa, hvor Fienderne lagde hen, drog han ind i Byen for at møde dem. Ved Baagshunden fandt han sig allerede forladt af flere af sine Mænd, der løb ind i Husene. Nu saa man ogsaa, at Harald igjen havde forladt Nordnes, var roet over til Hegranes-Vig, hvor han gik i Land, og kom over Bakkerne ned mod Byen. Magnus vilde da atter vende tilbage; men Mængden af hans Folk forlod ham; Nogle tyede til Fjeldene, Andre til Nonneklosteret og Kirkerne; Andre, der vilde flygte over Jonsvolden, traadte paa deres egne Fodangler. I denne fortvivlede Stilling gik Kongen ombord paa sit Skib med de Faa, der endnu fulgte ham; men han kunde ei komme ud af Baagen for Fjernelænterne, og paa Modstand var ikke at tænke. Haralds Mænd kom snart ud paa Skibet og fandt her Magnus siddende bag i Forrummet paa Høisedeskisten. De toge ham til Fange tilligemed hans Morbroder, den skønne, men taabelige Haakon Fauk, Søn af Olaf i Dal, og

maa have været foran Kongsgaarden paa Baagens Østside, og Munkedryggen har ligget ligeoverfor paa den vestlige Side foran Munkelijs Kloster, der stod paa det Sted, som endnu kaldes Klosteret. Jonsvolden er den nuværende Plads Engen inderst paa Baagens vestlige Side; over den maatte altsaa Fienderne passere, hvis de laubede paa Nordnes-Siden for at komme ned i Byen.

flere af hans Venner; nogle af dem bleve dog ogsaa strax dræbte.

Harald raadførte sig nu med sine Mænd, om hvad han skulde gjøre med den fangne Magnus, og det blev omsider besluttet at sætte ham fra Riget og lemleste ham saaledes, at han aldrig mere kunde blive stiftet til Konge. Han overgaves da til Haralds Træle, der udstaf hans Dine, afhug hans ene Fod og gilledede ham. En af hans Mænd ved Navn Ivar Osfursøn blev blindet ligesom sin Herre; men Haakon Fauk blev dræbt\*). — Den ulukkelige Magnus, der fra denne Stund kaldtes den Blinde, drog efter sin Lemlæstelse til Nidaros og gav sig i Holms Kloster, som sit Gaarden Store Hernes paa Frostet til hans Underholdning. Han vilde ei aabenbare, hvor han havde skjult sine Skatte, og Harald gjorde sig forgieves Umage for at faa det at vide af hans fortroligste Venner. Blandt disse var især Engländeren, den gjerrige Reinhold, Biskop af Stavanger, mistænkt for at kjende Hemmeligheden. Han blev hentet til Bergen og adspurgt, men negtede standhaftigen at vide noget om Magnus's Skatte og tilbød at rense sig for Mistanken ved Fjernbyrd. Dette vilde imidlertid ikke Harald, men paalagde ham derimod at betale 15 Mark Guld. Vi-

\*) En. Kap. 8. Suhm anfører den engelske Skribent Henrik af Huntingtons Udsagn, at Harald ved denne Leilighed ogsaa lod Hovedet hugge af Magnus's diende Søn (Dann. Hist. V, 470); herom tie imidlertid Sagaerne saavel som Saxo. Denne sidste fortæller derimod, at Magnus, efter at være lemlestet, blev spurgt om, hvem af hans Mænd han vilde skulde blindes ligesom han selv. Han svarede hertil, at kun faa havde Lykt til at underkaste sig Sligt. Da tilbød sig frivilligen en af hans Mænd, der meget lignede ham, at underkaste sig samme Lemlæstelse som sin Herre og blev ogsaa virkelig blindet (Saxo 14de Bog, S. 663). Maaſte sigtes hermed til Ivar Osfursøn.

skoppen svarede, at han heller vilde lade sit Liv end forarme sit Bispedømme. Harald lod ham da føre ud paa Holmen og der hænge. Paa Veien til Galgen skal Reinhold have rystet Skoen af sine ene Fod og paany erklæret, at han ei vidste om mere af Kong Magnus's Guldb end en Ring, som fandtes i samme Sko. Hans Lig blev jordet i Michaels Kirke paa Nordnes. Haralds Haardhed

mod Biskoppen blev meget lastet, men nu aflod han ogsaa videre at forfølge den affatte Konges Tilhængere; han gav alle dem Fred, som begjærede den, ja optog endog flere af Magnus's Mænd i sin Hird.

[Anm. Nogle Aar senere blev Harald Gille ved Nattetide overfalden og dræbt i Bergen af en ny Kronprætendent ved Navn Sigurd Slembé. Red.].

## Familien Hellbringen.

En Fortælling af Eugenia von Mizlaff.

Tiende Kapitel.

### O m v e n d e l s e n .

Solen var staaet op og skinnede ind i Engveværelset, da Rudolf vaagne. Hans Ansigt havde ikke mer det forvildede Udtryk; Bevistheden syntes at være vendt tilbage. Hans Dine fæstede sig paa Skikkelsen ved Siden af ham, — han for med Haanden over Panden.

„Rudolf“, spurgte Præsidenten sagte, „kender du mig ikke?“

„Dnkel“, var det molende, forundrede Svar, — „jeg ved ikke“, — han saa endnu engang paa ham, men kunde ligesom ikke samle sig. Pludselig dukkede den sidste Tid med alle dens Skrækkebilleder op for ham og overvældede ham paanyt.

„Al Dnkel“, raabte han fortvivlet, — „jeg kunde ikke forhindre det, — jeg vilde gjerne givet mit Liv for ham; men det var for sent. Al Gerhard! Gerhard!“

— De svage Nerver bukkede under, — han hulkede og skjulte sit Ansigt i Puderne. Præsidenten anstrængte sig for at blive Herre over sin egen Bevægelse; thi han vidste, at altfor stærkt Sindssorror kunde blive farligt for Rudolfs Liv. Han stod op, lagde sin Haand paa hans

hede Pande og sagde saa rolig som muligt: „Min Søn, forsøg at beherske din Smerte, som det sømmer sig en Mand og en Kristen; vi tør ikke knurre over Guds Tilstiftelser.“

Rudolf greb hans Haand og sagde: „Tilgiver du mig da?“

„Jeg, dig? Hvad har jeg at tilgive dig?“ spurgte Præsidenten forundret.

„Er jeg da ikke Skyld i, at han fortsatte Rejsen? Han vilde jo vende om, — han var aldrig kommen til det ullykkelige Sted, om ikke jeg havde været, — men jeg sagde, at det var Bægelsindethed, — jeg tvang ham til at gaa videre, skjønt en indre Stemme advarede ham, — han gjorde det blot for at søie mig; — jeg hørte ikke Barnets Skrig, — jeg holdt mig rolig, medens han gik i Døden, — og da jeg mærkede det, da jeg sprang efter ham, var det for sent — Dnkel, Guds Bredde er forfærdelig, — hans Dom fortærer Menneskene med Idflammer, — jeg er fordoimt, fortabt!“ — Hans Kinder brændte, hans Dine glødede af Feber, og Bevistheden var atter paanei til at forlade ham, men han kæmpede for at samle sig igjen. „Dnkel“, begyndte

han med Anstrengelse, „tilgiver du mig da? — Kan du det? — Nei, du kan det ikke; — du fordømmer mig ogsaa!“ Han vred fortoivlet Hænderne.

Præsidenten saa paa Præsten for at saa Forklaring paa, hvad han hørte. Denne fortalte ham sagte, hvad han vidste derom. Bistnok forstærkede det Præsidentens Sorg at høre, at Sønnen saa gjerne havde ønsket at vende om, og at han kun havde givet efter for Rudolfs bestemte Forlangende, men han var for retfærdig til ikke at indse, at denne havde handlet efter bedste Overbevisning og efter Grundsetninger, som han selv billigede. Han gif tilbage til Sengen.

„Jeg tilgiver dig, Rudolf; du har handlet efter bedste Skjøn, du kunde neppe andet; men lad dette blive mellem os; Fruentimmerne behøve ikke at saa det at vide, — det vilde gjøre dem ondt. Gerhard har vist forlængesiden tilgivet dig, — dersom han overhovedet var istand til at være vred“, tilføiede han med blød Stemme.

Den Sng saaa lettet ud, men pludselig sank han udmattet tilbage og blev døddleg. Præsten kaldte paa Møllerkoenen, der gav ham en beroligende Medicin, og de to Herrer forlode Bærelset, for at han kunde saa Ro. Rudolf sov atter ind, Krisen syntes at være over, men han var saa svag, at han næsten ikke var istand til at tale, da han atter vaagne. — Da Præsidenten, der selv forgjæves havde forsøgt at sove, om Efttermiddagen igjen kom til ham, saa han blot taknemmeligt og kjærligt paa ham uden at tale. Præsidenten tog nu Afsted og efterlod ham i Præstens Varetægt; thi denne havde tilbudt at tage Rudolf til sig, saasnart hans Tilstand tillod det. Det var en Lykke for ham, at han sov hele Dagen, saa han hverken hørte Hammerslagene, da Kisten blev

flaaet igjen, eller at man gif frem og tilbage i Bærelset, og at noget tungt blev baaret ud og læstet paa en Vogn, der rullede bort.

Præsidenten lod endnu samme Aften Gerhards Kiste bringe til F. . . . , hvor den stod Matten over i Kirken. Den næste Morgen holdt Præsten, paa Fadrens Dødsstede, en kort Gudstjeneste der, hvortil der havde indfundet sig mange Folk. Han havde valgt den Text af Salmen: „Snorene faldt mig paa de liflige Steder, ja, det er en deilig Arv for mig.“ Han beskrev denne Unglings Levnetsløb, hvem Herren havde opholdt i sin Daabes Naade, saa at hans Barnetro aldrig havde forladt ham. Hvor trofast havde Gud ikke ført ham og ikke kaldt ham bort fra Verden, før han selv havde forberedt og helliget ham ved sit Sacramente. Og er det ikke den skjønneste Død at give sit Liv for et Medmenneske? Han havde ikke seet Dødens Rædsel, ja hans Snore var faldt paa de lifligste Steder. Under Afhængelsen af en Salme blev derefter Kisten sat i den Vogn, der skulde bringe den bort, og Præsidenten tog dybt bevæget Afsted fra Præsten for at tiltræde sin sørgelige Reise.

Præsten saa efter Vognen, saalænge han endnu kunde øine den, og gif derpaa tilbage til Møllen, hvor Lægen ventede paa ham. Det blev bestemt, at Rudolf endnu samme Dag skulde bringes til Præstens Hus, da Doktoren holdt det for godt, at han kom i andre Omgivelser, der ikke mindede ham saa levende om de frygtelige Timer i hans Liv. Han blev langsomt ført derhen i en bekvem Vogn.

Præstens Moder havde indrettet Saalen saa godt og hyggeligt som muligt for ham; skjønt Rudolf endnu ikke havde Die for dette, saa følte han sig dog i en



Atmofære af Omhu og Kjærlighed, der gjorde ham godt. Den Sindsbevægelse, fom fremkaldes ved Mødet med Dnkelen, syntes for en kort Tid at have undertrykt Sygdommen, men nu indfandt Feberen sig igjen, dog var han for det Mefte ved fin Bewiſthed. Præſtens Moder ſad næften hele Dagen hos ham, om Natten den gamle Pige, ofte ogſaa Præſten. Rudolf glædede ſig altid til Morgenen, naar den venlige gamle Kone med ſin ſnehvide, tætte Kapp boiede ſig over ham for at ſpørge, hvorledes det ſtod til. Det mindede ham om hans Barneaar og om hans alt for tidlig afdøde Moder, ſaaledes hilſede hun ham altid, naar han vaagne. Ingen havde ſiden den Tid taget ſig ſaa moderligt af ham. Naar hun om Morgenen havde beſørgt Alt, hvad han behøvede, ordnet hans Puder og aabnet Vinduet for at lade den frifke Luſt ſtrømme ind, kom Præſten og læſte et lidet Afſnit af den hellige Skrift for ham. Han valgte for det Mefte af Evangelierne eller Salmerne, eſterſom det syntes ham meſt paſſende for den Syge, og bad derefter inderlig for hans legemlige, men iſær for hans aandelige Vel. I Begyndelſen havde denne Andagt pint Rudolf og gjort ham beklemmt; men da han var denne trofaſte Ven ſaa megen Tak ſkyldig og Dag for Dag fik ham Kjærere, ſaa vilde han ikke forſtyrre ham i hans Sædvaner. Lidt eſter lidt vænnede han ſig til det, han begyndte endog at ſynes om det, det ſtemte ham ſaa mildt og fredeligt; han begyndte at længes eſter denne Time, naar Præſten blev opholdt af andre Forretninger og ikke kom til ſædvanlig Tid.

Han havde imidlertid endnu ikke kunnet bekvemme ſig til at tale derom, ligeſaalidt ſom om det Skræffelige, der var gaaet forud; han forſøgte at lade være at tænke og kun at overlade ſig til Dieblif-

fets Indtryk. Intet var ham mer imod end at være alene, og det plagede ofte den gode Huſmoder, der ikke kunde ſaa beſørge ſine huſlige Pligter, men altid maatte være om ham. Hun ſad i timevis taalmodig med ſit Striketoj ved hans Hovedgjærde og fortalte ham om ſit Liv og ſine Børn, hvilket intereſſerede ham meget. Hendes Stemme havde for ham noget beroligende og hendes ſimple fromme Levnetsløb var ligefom et Hvilepunkt for hans urolige Fantafi. Undertiden læſte hun ogſaa for ham lette Smaating, der ikke angreb formeget, ſaaſom kristelige Hiſtorier.

Paa denne Maade blev hans Sygeleie ham næften behageligt; der var Dieblifke, da han onſkede, at det altid kunde blive ſaaledes, og at han aldrig mer behøvede at træde ud i Livet igjen. Det var dette Punkt, han ikke kunde tænke paa, ſom han altid ſøgte at banlyſe af ſin Sjæl, fordi Vægten af den Sorg, han havde oplevet, truede med at knuſe ham paany. Viſtnok havde han overſtaaet noget af det Sværefte: Mødet med Dnkelen og Tilſtaaelfen af ſin ubevidſte Skyld i Ulykken; men der laa jo et ganſke nyt Liv for ham — et Liv uden denne Ven, — der, foruden at have delt Alt med ham, ogſaa var det ſtærkeſte Baand mellem ham og hans Familie og havde gjort Helldringen til et Hjem for ham. Rudolf var, ſig ſelv ubevidſt, bleven meget forandret. Hans Selvtillid, hans Overvurderen af egne Præfter og Evner, Overbeviſningen om, at han holdt ſin Skjæbne i ſin egen Haand var det, idetmindſte for Dieblifket, ganſke forbi med. Han havde for dybt følt, at al menneſkelig Viden og Villen kan blive tilſtamme, og at en høiere Haand leder vor Skjæbne; hans legemlige Svagthed gjorde Følelſen af dette aandelige Nederlag endnu ſtærkere, og han følte ſig ſtrafesløs og modløs til at begynde Livet paanyt.

Efter flere Ugers Engelse kom endelig den Dag, da han for første Gang fik Lov at staa op, men han var saa svag, at han ikke kunde gaa, uden at Præsten og hans Moder understøttede ham. Tidligere vilde han have holdt dette for umuligt, men nu tjente det kun til at overbevise ham end mere om Menneskets Afmagt og at vække Kængselen efter den Kraft, som Troen paa den aabenbarede treenige Gud giver Sjælen. Han havde nu saa ofte hørt derom, og jo mer han hørte dette, desto mer vilde han vide. Han kom endelig over den falske Undseelse, hvilkken det gamle Hovmod havde lagt som et Pantfer om hans Hjerte, og som hindrede ham fra at følge denne Kængsel, og han begyndte at tale med Præsten om guddommelige Ting og sin Sjæls Trang. Ved disse Samtaler viste han sig som et ganske andet Menneske end før og sølte ikke Spor af Overlegenhed, han spurgte og vilde gjerne belæres; naar engang imellem Tvivl og Fornuftgrunde igjen vilde formørke den lille Flamme, som den Hellig-Aand havde tændt i ham, da behøvede blot Gerhards Billede at dukke op, saaledes som det stod for ham, fra de sidste Dage af hans Liv, og en Følelse af Ydmyghed bragte ham paa ret Veie igjen. Blot om en Ting havde han endnu ikke været istand til at spørge, skjønt Spørgsmaalet ofte havde været ham paa Læberne, — det var, hvor Gerhard var begravet, og hvorledes Esterretningen om hans Død var bleven optaget i Helligdringen.

Da han fik flere Præster, tillod Lægen ham at gaa ned og spise Middag sammen med sin Vært, og naar Veiret var godt, at opholde sig i et Lysthus i Haven. Det var en Fesdag for hele Huset, første Gang det skede. Spisebordet var prydet med Blomster, og Husmoderen havde taget sin bedste Skæppe paa.

Præsten havde selv hjulpet sin Gæst ned ad Trapperne og trykkede varmt hans Haand, da han var kommen ned i Stuen. Han begyndte Børdbønnen med de Ord af Salmen: „Min Sjæl! lov Herren, og alt det, som indeni mig er, love hans hellige Navn. Min Sjæl, lov Herren, og glem ikke alle hans Velgjerninger.“

Rudolf var tilmode, som om han traadte ind i et helt nyt Liv — Alt var forandret omkring ham — og selv var han ogsaa forandret. Han glædede sig i den rene, herlige Lust og i den Behagelighed igjen at kunne sidde ved et ordentligt Bord og spise sammen med Andre. Hans moderlige Veninde havde vidst at faa hans Yndlingsretter at vide og diskede op med dem idag.

Efter Bordet fulgte de ham ud i den lille Have; men inden han satte sig tilrette i Lysthuset, maatte han behørigt beundre Alt, hvad han saa om sig. Endnu stode mange smukke Høstblomster i Flor og en Fylde af modne Vindruer, hvoraf Præsten udsøgte de smukkeste til Desert for sin Gæst.

Ved Synet af det gule, faldende Løv og den høstlige Belysning mærkede Rudolf først, hvor længe han havde været syg; sidst han havde været ude, paa hin Ulykkesdag, stod jo Naturen i sin fuldeste Sommerpragt. Da hans Tanker toge denne Retning, kunde han neppe svare sin venlige Værtinde, skjønt han gjerne vilde beundre Alt for at glæde hende. Hun mærkede, at han var adspredt og affortede derfor Veien til Løvhytten, fik ham til at sætte sig i en mangelig Stol, som hun havde ladet bringe ud til ham, og gif for at besørge Kaffeen, efter at hun i Forbigaaende havde hvistet til sin Søn, at han burde sætte sig hos Rudolf.

Da Præsten kom hen til Rudolf, sad denne med Hovedet støttet paa Armen og stirrede tankesfuld ud mod Bjergene.

„Ligger ikke Møllen der?“ spurgte han pludselig og pegede i en Retning, hvor Bjergtoppene trak sig nærmere sammen.

Præsten bekræftede det. Rudolf jufkede dybt. „Hvilken Dag have vi idag? Jeg er ganske i Vildrede med Tidsregningen.“

„Den 20de Oktober.“

„Jeg troede ikke, at vi vare komne saa langt. — Altsaa idag for otte Uger siden — den 25de August — var det jo det skede? Allerede død i otte Uger!“ Han skjulte sit Ansigt i Hænderne. „Hvorfor lod Gud mig blive raft igjen og tog Gerhard bort? Efter menneskelige Begreber havde dog det Omvendte været meget barmhjertigere! Hvem vilde have spurgt efter mig? Han havde maaste beklaget det, og hans Familie ogsaa en Tid, men Sorgen havde ikke været langvarig, — jeg var ikke nødvendig til deres Lykke, men han var det. Han var Midtpunktet for sin Families Kjærlighed, Forhaabninger og Glæde!“

„De har Ret; efter menneskelige Begreber syntes det barmhjertigere, om Herren havde gjort det anderledes“, sagde Præsten alvorlig; „men Guds Tanker ere ikke vore Tanker. Ligesom Himmelen er høiere end Jorden, saa er ogsaa hans Tanker høiere end vore Tanker. Han vidste vel bedst, hvem af Eder, der var mest stiftet til at gaa ind til det evige Hjem, De eller Deres Ven. Han fører Sjælene, som det er tjenligst for dem, og det kan ikke maales efter jordisk Lykke, tværtom — kun gennem Lidelse kommer man ind i Guds Rige. Hr. von Hælldringen blev vistnok revet bort i sin blomstrende Ungdom, men hans Sjæl maa sikkerlig have haft den Modenhed, der var nødvendig for dens Fuldvendelse. Vor Kundskab derom er ufuldkommen, men Troen i Guds Raade erstatter

denne Mangel. Saaledes som jeg opfattede Deres Ven, og som jeg hørte ham beskrive, blev han let paavirket af alle Indtryk og havde et meget modtageligt Sind; hvem af os kan vide, om han lykkelig vilde have overvundet de Fristelser, han derved var udsat for? Om ikke et længere Liv vilde have optaarnet Klipper, der var bleve farlige for hans Tro? — I det Dieblif, Gud kaldte ham, havde hans Hjerte givet sig ganske hen i Troen, — han ønskede selv at dø i denne Tilstand og anede en tidlig Død; han er hjærlig tagen bort fra meget, der maaste vilde blevet tungt og skadeligt for ham. Tro mig, min Ven“, sluttede Præsten, „vi ville nok engang erkjende, at Herren har gjort det vel, som nu synes os at være ondt. Paulus siger: „Thi nu se vi ved et Speil i en mørk Tale, men da skulle vi se Ansigt til Ansigt; nu kjender jeg stykkevis, men da skal jeg erkjende, ligesom jeg og er kjendt.“ Det vil engang gaa fra den ene Klarhed til den anden, men Intet vil straalte saa klart som Guds Kjærlighed — der blev til Menneſte — i vor høilovede Frelsers Jesu Kristi Personlighed. I den tree-nige Gud, i hvem, ved hvem og til hvem alle Ting ere, vil engang ogsaa Deres Sjæl finde Fred og Trøst for dens Sorger herne, dersom den lader sig føre saaledes, som dens Forløjer vil. Hos Ham, derom er jeg overbevist, er nu han, som De sørger saa dybt over, og med ham skal De engang bekjende, at denne Tids Lidelser er Intet imod den Herlighed, som engang skal blive os aabenbaret. — Maatte denne store Sorg for Dem blive det første afgjørende Skridt paa Frelsens Vej!“

„Per crucem ad lucem“, sagde Rudolf alvorligt — han maatte tænke paa Samtalen i Klosterruinen og paa det fælles Forbund. Han havde jo ønsket

at kjæmpe, at feire for at naa det høieste Maal. Dette Maal, dette Klenodi stod dengang endnu meget utydeligt for hans Sjæl, — han vidste ikke ret, om det var af himmelsk eller jordisk Art, maaske jordisk Dyd forklaret i himmelsk Glæds,— et Taagebillede uden bestemt Form. Nu anede han, hvad det var, dette Klenodi, denne ene kostelige Perle, hvorom Gerhard engang sagde til ham, at han (Rudolf) endnu ikke erkjendte dens Værd trods al sin Sogen: — det var Himmerriges Rige — Troen paa Jesu Forsøringsåbød.

Han vidste af sine egne dybe Sjælskvaler, at intet af det, man selv har bygget op og tænkt, kan trøste Hjertet i Samvittigheds- og Døds-Nød — at kun Troen formaar det, og at den er en Naadegabe, der gives dem, som ville modtage den, saaledes som Gerhard gjorde. Det var den eneste Trost, Sjælen havde, naar den trængtes af Dødens Rædsel, egne Synder og Fordømmelsen, og at stræbe efter den maatte fra nu af blive hans Livs Opgave. Men hvorledes? — det var endnu skjult for ham. Han rakte Præsten Haanden og trykkede den fast.

„De er min trofaste, nu min bedste Ven; vil De vedblive at være det?“

Raumann gjengjeldte Haandtrykket og svarede: „Dertil hjælpe Gud os!“

De taug begge en Stund; Præstens Moder bragte Kaffe og ledede paa den hende eiendommelige, jevne Maade Samtalen hen paa ubetydelige Ting, saaledes som der var gavnligt for Rudolf i hans svagelige Tilstand. Derpaa formanede hun ham til at gaa op paa sit Værelse igjen, da han ikke maatte være længe ude første Gang, Høstjulen var kun en kort Tid oppe, og det blev snart koldt i Dalen. Han adlød hende og gik alene op ad Trappen, støttende sig paa sin Stof.

Han vilde gjerne fortsætte sin Sam-

tale med Præsten senere; — men denne undgik det en Tid forsættligt for ikke at sætte ham i Bevægelse; dog, en Aften, da han kom alene til Rudolf, modtog denne ham med det Spørgsmaal: „Har De Jrtet hørt fra Helledringen, siden min Onkel er kommen hjem, og hvor — hvor“ — han stammede og sagde endelig, — „hvor ligger Gerhard begravet?“

„Hans Fader har fort hans Lig hjem med sig“, svarede Præsten. „Han skrev til mig, strax efter sin Tilbagekomst, for at forhøre sig om Dem og fortalte, at han uden noget Uheld havde bragt det dyrebare Lig hjem. Jeg har regelmæssigt hver ottende Dag givet Underretning om Deres Befindende. Igaar fik jeg et kort Brev fra Præsidenten, hvori han takkede mig og skrev, at De maatte vende tilbage, saasnart Deres Helbred tillod det. Der laa to Breve til Dem inden; men jeg vovede ikke at give Dem dem, før De selv begyndte at tale om det.“

Rudolf bad indstændig om at saa dem, og Præsten bragte ham dem. Det var fra Mathilde og Hildegard, Mathildes Brev udtrykte den lidensfabeligste Sorg — hendes Liv og al hendes Lykke forekom hende for bestandig tilintetgjort — vel opmuntrede hun ham og sig selv til at vise den Sjælsstyrke, hvorefter de trængte, men hvert Ord beviste, at hun selv ikke havde fundet den endnu. Hildegards Brev røbede ogsaa dyb Bedrøvelse, men hun nævnte næsten ikke sig selv. Hun fortalte, hvor sorgfuld hendes Fader var, og at hendes Moder var saa nedbrudt baade paa Sjæl og Legeme, at hun var meget bekymret for hende. Derpaa udtalte hun sin inderlige Deltagelse for Rudolfs Befindende og bad ham at være forsigtig, saa at han snart maatte vende tilbage til dem. „Du er jo nu vor eneste Broder“, sluttede Brevet — „for hans Skjld, der havde dig saa kjær, maa du

snart komme og være Fader en Trøst og en Støtte."

Rudolf var meget bevæget; han kunde saa ganske sætte sig ind i Mathildes Stemning. Saaledes havde ogsaa hans været, kun at hans Synd havde trykket ham endnu mere end hans Sorg, og med Erkjendelsen af den var der nu trængt en Lysstraale ind, der mildnede Smerten. Han længtes efter at meddele den elskede, bedrøvede Mathilde noget af den Trøst, han selv følte. Hildegaards Brev gjorde ham godt, hendes Maade at skrive paa mindede ham om Gerhard og viste, at hun havde fundet den rette Trøst.

Han havde ikke mere Ro paa sig her; hvor kjær end Præsten og hans Moder vare bleve ham, saa følte han dog en uimodstaaelig Længsel hjem. Løgen gik ind paa, at hans Reise blev bestemt til en af de første Dage i November. Før han reiste, vilde han endnu engang se Mollen, og, uden at sige noget til Præsten, gik han Dagen før sin Afreise derhen. Møllersfolkene modtog ham med hjertelig Glæde over, at han atter var raast, men hans Følelser overvældede ham næsten, da han saa det reddede Barn lege glad og fornøiet, og kom ind i det Bærelse, hvor hans Ven dengang blev bragt ind, og han selv havde kæmpet saa tungt. Han gjorde sit Besøg kort og formaadede ikke, som han først havde tænkt, at gaa op igjennem Stien til Bjerget, hvor han havde hvilet med Gerhard den sidste Gang; han søgte, at dette vilde overstige hans Kræfter. Han vendte tilbage til Præstegaarden, gik først alene op paa sit Bærelse og søgte at famle sig, for siden, i Samtale med sin moderlige Pleieriske og hendes Søn, at faa Bugt med den Sorg, der igjen vilde overvælde ham. Da han om Eftermiddagen sad alene med Præsten i dennes Studerværelse, aabnede han sit Hjerte for ham og fortalte ham

om den Tvivl og den Mangel paa Tro, som pinte ham, trods al hans Længsel og Søgen derefter.

„Det forekommer mig“, saa sluttede han, „som min aandelige Styrke er brudt med min legemlige. Jeg foresætter mig uafslædig ikke mer at tvivle, men jeg kan ikke lade det være—Tvivlen kommer mod min Vilje. Jeg føler ingen Handlekraft mere — mit Liv og min Fremtid er bleven mig ligegyldig, og dog frygter jeg for Døden. Hvor ganske anderledes det var før! — Hvad skal jeg gjøre for at gribe den Frelser, fra hvem De henter Styrke og Erkjendelse, ved hvem Gerhard gik freidig i Døden, og som alene kan skjænke Fred?“

„Det første Skridt dertil“, sagde Præsten, „er en ret Synderkjendelse; de Karske have ingen Læge behov, men de, som have ondt. Guds Ords Lys maa adspredde Syndens og Uvidenhedens Mørke, for at vise hen til ham, der selv er Veien, Sandheden og Livet; der er kommet til Verden, ikke for at fordømme, men for at gjøre salig.“

„Men“, sporede Rudolf, „jeg kan ikke med fuld Sandhed sige, at jeg fornægter mig selv. Min Anger er paa langt nær ikke saa stor, at den kan gjøre Fyldest for mine Synder. Vistnok har jeg indseet, at jeg selv led Skibbrud, da det kom til Prøve, men jeg frygter dog, at min gamle Selvtillid vil komme igjen ved andre Leiligheder.“

„De skal heller ikke sætte Deres Haab til Deres Anger, overhovedet ikke til noget Andet, end til den Forløsning, som vor høilovede Frelser, Jesus Kristus, har forhvervet os ved sit Liv og sin Død, hvorved han har gjort Fyldest for alle vore Synder. Intet Menneske kan selv forsone en eneste Synd. De maa afstaa fra Dem selv, kun den, der fornægter sig selv, kan vinde Himmelen. Tænk paa

de Ord: „Thi hvo, som vil frelse sit Liv, skal miste det: men hvo, som mister sit Liv for min Skyld, han skal frelse det.“ Dette er vist ikke blot at forstaa om det legemlige Liv, men især om det aandelige, som vi selv vælge. De maa lære den Herre Jesum Kristus at kjende. Ligesom Abraham maatte forlade sit Hjem og sine Venner, for at tage det forjættede Land i Besiddelse, saaledes maa Sjælen forlade al Egenhæderlighed, alle sine selvskabte Prydelser og agte dem for Intet, paa det at den kan vinde Kristus. Derhen fører vistnok kun den hdmgyge Korsfets Vej; undertiden farer man endogsaa vild og maa vandre paa Afveie og i Ørkener, for at man kan lære at erkjende sin egen Afmagt og holde sig til den rette Stav og Støtte. Labyrinthen, i hvilken der var en Traad, der ledede den Fremmede, saa at han ikke omkom i den, er et smukt Sindbillede paa vor Pilgrimsgang i denne Verden, hvor Guds Ord, naar vi bede derom, bliver os en sikker Ledetraad til Salighed.“

Rudolf taug bevæget, han bad Præsten, at han ogsaa vilde hjælpe ham med Raad, naar han ikke længer var hos ham, og denne lovede det.

Det var en smuk, mild Eftermiddag, uagtet det var sent paa Aaret. Paa Rudolfs Anmodning gik Præsten med ham hen i den smukke evangeliske Kirke for at vise ham den. Omendstjont Rudolf altid havde interesseret sig levende for Arkitektur, Billedhuggerkunst og Malerier, var dog det smertelige Ønske at se det Sted, hvor Gerhards Riste sidst havde staaet, nu den overveiende Bevæggrund til hans Besøg. Kirken var stor og ærverdigg, rigt smykket med Snitverk og Malerier; men hvad der især tiltalte Rudolf var sex og tyve Vasreliefs, Freskomalerier, der to og to fremstillede et Dobbeltbillede, hvortil Motivet var en

Fortælling fra det gamle Testamente og dens Fuldbgyrdelse i det nye Testamente. Ved Beskuelsen af disse Billeder gik der en dybere Forstaaelse af Guds Ord op for ham. Der var sammenstillet: Synbefaldet i Paradis og Jesusbarnet i Stalden i Betlehem, — Stabelsen og Engelen's Aabenbarelse for Maria, — Synsfloden og Kristus, der stillede Stormen, — Paastemaaltidet og Nadveren, — Jakob, der kæmper med Gud og Jesus i Gethsemane, — Kobberslangen i Ørkenen og Frelseren paa Korset, — og saa videre. Dette sidste tiltalte ham især; han betragtede dem nu ikke blot som tidligere fra Kunstens Standpunkt, men med Aandens Øine. Jo mer han fordybede sig i dem, desto klarere blev det ham, at Kristus er Opfyldelsen af det gamle Testamente, der først faar sin fuldstændige Betydning ved ham. Det forekom ham nu ufatteligt, at hans Fornuft ikke af sig selv havde bragt ham paa denne Tanke.

Derjom man tror paa en eneste almægtig Gud, Verdens Skaber og paa, at den af Moses givne Lov er hans aabenbarede Villie, — hvorledes kan man da blive staaende herved? — Der skal ikke megen Gransken i den hellige Skrift til, for at erkjende, at dette blot er den evige Sandheds Grundlag, hvorpaa Læren om Menneskeflægtens Forløsning ved Guds Søn, Jesus Kristus, er bygget.

Der faldt som et Slor fra hans Øine, han vidste ikke, hvad han mest skulde beklage, sin Uvidenhed i Guds Ord, eller sin indbildte Blindhed, der havde for mørket det for ham og gjort, at han tidligere for saa vild. — Han stirrede paa Billedet foran sig: Kobberslangen og Forløsningens Kors, med neppe mindre Jnderlighed end fordem de Saarede i Ørkenen, der saa paa Kobberslangen for at blive helbredede. Hvor vidunderlig

forekom ham ikke pludselig Forbindelsen mellem den gamle Slange i Paradis, og den Forjættelse, der var givet Kvinden: „Din Sæd skal sønderknuise dens Hoved.“

Det var denne forjættede Kvindesæd, — Somsfruens Søn, — der ikke vidste af nogen Synd, men tog Synden paa sig for at knuse Slangens Hoved. — Erkjendelsen af denne Sandhed for som et Løn gennem ham. Der hang Han, der ogsaa havde taget hans Synd paa sig, Han, som han hidtil havde mistkjendt, hvis Guddommelighed han havde vovet at benegte. Den ene Spaadom efter den anden, som han før ikke havde agtet paa, men som ved Præstens Morgenandagt var tilbagefaldt i hans Erindring, dukkede op i hans Sjæl, og han havde kunnet raabe med Philippus: „Jeg har fundet den, om hvem Moses i Loven og Profeterne have skrevet: Jesum, den Jøsefs Søn af Nazareth.“

Da denne Erkjendelse var trængt ind i hans Sjæl, overvældedes han næsten af Jesu Kjærligheds Fylde, denne uudsigelige, ufattelige Kjærlighed, ligeoverfor hvilken han hidindtil havde været saa kold, — og for hvilken han havde foretrukket menneskelig Visdom; nu rev han alle de Stranker ned, som han havde bygget op for den i sit Hjerte, ja endog hans Sorg maatte vige for den; thi Sorgen er jo blot en Følge af Synden, og begge ere Mærkets Børn, der maa flygte for det evige Lys, skjønt de efterlade deres Spor i dette jordiske Liv. Rudolf var tilmode, som om han hørte Profetens Stemme, om hvilken Præsten havde læst imorges: „Trøster, trøster mit Folk, skal Eders Gud sige.“

„Taler hjærligen til Jerusalem og raaber til den, at dens Strid er fuldendt; thi dens Misgjerning er forlign; thi den haver faaet dobbelt af Herrens Haand for alle dens Synder.“

„Det er hans Røst, som raaber i Drækenen:“ Rydder Herrens Bei, gjører vor Guds bandede Bei ret paa den flette Mark.“

„Hver Dal skal ophøies og hvert Bjerg og Høi skal fornedres; og hvad, som er krumt skal blive jevnt, og det Knudrede skal blive som en flet Dal.“

„Og Herrens Herlighed skal aabenbares, og de skulle se, ja alt Kjød tillige det, som Herrens Mund haver talt.“

Ja, ogsaa i hans Hjerte skulde alt blive jevnt for at tage imod denne Frelser, ved Bod og Gjenfødselen i den hellige Aand, men i Særdeleshed ved Ham selv, der taler saaledes: „Den, som kommer til mig, vil jeg ingenlunde støde hen ud.“

Hans Dine faldtes med brændende Taarer, han forglemte Tid og Sted — og saa kun Guds Kjærlighed i Kristus Jesu.

Styggerne i Kirken blev dybere, de sidste Solstraaler spillede endnu paa Jesusbarnet i Marias Skjød og syntes at forklare det; han saa det, men mærkede ikke, at det blev Aften, hans Sjæl døvede ei paa Jorden.

Han havde maaste endnu længe staaet saaledes, hvis ikke Præsten havde formaaet ham at vende tilbage, da det begyndte at blive kjølign.

Rudolf fastede endnu et langt Blif paa det Sted, hvor Gerhards Kiste havde staaet; hans Ven syntes ham nu ikke mere tabt for ham, kun taget bort fra hans Dine for en kort Tid, — han vidste, hvor han skulde finde ham igjen. — Han hørte neppe, hvad Præsten fortalte ham om Kirkens Historie, men var taus, næsten overvældet af sine Følelser. Raumann saa forundret paa det alvorlige, og dog fredeligt glade Udtryk i hans Ansigt. Jnden de kom til Præstegaarden, rakte Rudolf ham Haanden.

„Min Ven“, sagde han, „jeg har fundet, hvad min Sjæl søgte; jeg tror paa Jesum Kristus, Guds enbaarne Søn, der er bleven Menneſte for at forløse os fra Synden og har forhvervet os den evige Salighed.“

Præsten trykkede bevæget hans Haand. „Gud være Lovet!“ svarede han sagte.

Aftenen tilbragtes i en noget bevæget, men hyggelig Stemning; den gode Husmoder vilde gjerne vise sin Gæst, hvor nær han var hende og erfare saa meget som muligt af hans tidligere Liv. „Thi“, sagde hun, „De er nu engang været fast til mit Hjerte, og jeg har i denne Tid påsjet og pleiet Dem som min egen Søn og havt megen Glæde af det, trods min Bedrøvelse over at se Dem saa syg; derfor har jeg Ret til at faa vide noget om Deres tidligere Liv.“

Idag fortalte Rudolf gjerne derom, hvad han ellers sjelden gjorde; thi han var en indsluttet Natur og efter Gerhards Død havde enhver Berørelse med Fortiden været som et nyt Stik i hans endnu smertelige Hjerteskaar; men den varme Straale fra den guddommelige Kjærlighed, som idag var faldt paa ham, lindrede alle Sorger, og han begyndte at fortælle sin gamle Veninde om sine Barneaar og sine første ulydelige Grindringer fra Fædrehjemmet, sit Ophold hos Bedstefaderen og endelig, efter hans Død, sit Komme til Helligdommen. — Hans Onkel havde selv hentet ham, og da han kom til sit tilkommende Hjem, stod Gerhard paa Trappen og omfavnede ham glædestraalende med de Ord: „Nu er du min Broder, og vi skal bo paa et Værelse!“ Strax havde han delt alt Vegetoi og sine Bøger med ham og havde været ganske ulykkelig, naar ikke Rudolf havde det, som han havde. Den elskede Vens Billede dukkede saa levende op for ham, og da han nu engang havde gjort Begyndelsen,

kunde han ikke blive træt af at fortælle mange smaa Træk, der bevisste hans Hjertensgodhed og elstværdiske Sind.

Al de to Søstre udkastede han ligeledes et levende Billede; han dvælede især ved Hildegaards inderlige Forhold til sin Broder, mindre ved Mathilde. Præsten og hans Moder maatte tro, at den ældre Søster spillede en ubetydeligere Rolle i disse Grindringer, men den kloge gamle Kone, der havde mer Erfaring i dette Kapitel end Sønnen, drog en anden Slutning. Han afbrød sin Fortælling med Opholdet i Heidelberg; der lagde sig Skyer over Fortidens lyse Billeder og truede med atter at formørke hans Sjæl. Præsten bemærkede det, han hentede Bibelen og begyndte Aftenandagten; thi det var blevet sent. Den hellige Skrifts Ord var det bedste Middel til at berolige Rudolfs Sjæl. Strax efter at Andagten var endt, traf han sig tilbage paa sit Værelse, og idet han faldt paa sine Knæ, noget som han kun havde gjort i Fortvivlelse ved Gerhards Dødsleie og som lidet Barn, aldrig ellers — bad han i en lang, inderlig Bøn om Tilgivelse for sine Synder, om en ny Aand, et rent Hjerte, — og om Kraft og Visdom til en ny Wandel. En saadan Bøn bliver ikke ubønhørt. Stille og fredeligt slumrede han ind og sov usforstyrret den sidste Nat i dette Hus, i hvilken han var bleven vant til et nyt Liv.

Affskeden den følgende Morgen var tung for alle Parter. Den værdige gamle Kone kunde ikke blive færdig med at formane ham til at være forsigtig paa Reisen og gav ham sine hjerteligste Onsker med paa Veien. Præsten lovede at korrespondere flittigt med ham. „I Hjertet blive vi jo forenede“, sagde han bevæget, „og i Kristo Jesu for al Ewig-  
hed.“

Det var en klar Høstdag; da Bognen



dreiede om Gadehjørnet, hvor han kunde se det sidste Glimt af den lille Præstegaard med dens Have, var den venlig forgyldt af Solen; han følte sig noget ensom, men det var godt for ham at blive alene, for at han uforstyrret kunde hengive sig til alle de Indtryk, som han i den sidste Tid havde modtaget. Det guddommelige Liv var faldt i hans Hjerte som en tændende Gnist og havde vakt hidtil slumrende Tanker og Følelser. — Nu var det ham, som om han havde vidst alt dette før, — det var jo den samme Lære, som han havde lært, den samme Gud, han ubevidst havde bedet til som lidet Barn, naar hans Moder lagde Ordene paa hans Læber. Hvorfor havde det ikke gjort noget Indtryk paa ham før? Han havde dog oftere hørt Guds Ord prædike paa den rette Maade, han havde kunnet finde den rette Vej ved Gerhards og Hildegaards barnlige Tro, men Ordet var kun trængt til hans Dre, ikke til hans Hjerte, og han havde foretrukket en selvvalgt uret Vej for den rette. — Nu dukkede alle disse Grindringer op for ham, og han var tilmode som en letsindig Søn, der engang har forladt Fædrehuset for at søge sine egne Lysters Tilfredsstillelse, men nu, stuffet og med knust Hjerte vender tilbage til det eneste Sted, hvor der er Hvile og Fred at finde for ham. Det var pludselig blevet ham klart, at Sjælens Hjem og dens sande Liv kun kan være i og hos dens Forløser, og jo mer han søgte, hvor han havde revet sig løs fra Ham, desto større blev hans Længsel efter at sænke sig ned i Ham. Han tænkte over sit forbigangne Liv, og det syntes ham som en Vandring i en taagefuld Egn, hvis usikre spærende Gjenstande han havde stillet tilrette efter Fantastien og eget Behag, overbevist om, at hans Dom ikke kunde bedrage ham; men pludselig brøder Solen frem, og han ser, at han har taget fejl; han staar ved Randen af en Afgrund, og de Steder, han vilde komme til, tabe sig i det Fjerne.

Det Hjem, som han søgte, havde han fjernet sig længer og længer fra, og det bange Spørgsmaal opstod hos ham: Vil du nogensinde mer blive optaget som Barn i det Hus, som du engang har forladt? Hvorledes vil du kunne finde dig tilrette mellem alle dem, der aldrig have forladt det og ere opvokse i dets Skikke og Sæder? Maa du ikke først bevise, at du i Sandhed er bleven en anden?

Saaledes bevægedes han af mangfoldige Tanker, der snart drev ham til at modtage den guddommelige Naade som en salig Gave, snart vilde drage ham tilbage til de Anstuelser, hvori han var opvoget. Disse Tanker bragte ham ind i et Chaos af Tvivl og Smerte, der formørkede hans Sjæl, og han følte nu det Færlige i dem. Han var jo en Begynder paa Frelsens Vej, — men der er langt mellem Vækkelse og Omvendelse. Han havde faaet Naaden, men han maatte endnu gjøre mange mojsommelige Stridt paa Angerens og Troens Vej, dog han vidste nu, hvorhen han skulde vende sig, naar han ikke kunde se den rette Vej, — da skulde han i Anden se op til Herrens Kors, da skulde han fordybe sig i hans aabenbarede Ord og søge i Bonnen at naa Ham, der var det Anker, som holdt hans Sjæl. Præsten havde ved Afskeden givet ham det nye Testamente, og denne stumme Rejsekommerat gjorde ham Ensomheden næsten kjær.

Han kunde neppe begribe, at han tidligere kun havde fundet døde Ord, hvor der nu modte ham en Fylde af salige Sandheder, — især trængte Johannes' Evangelium som et nyt Livsopust ind i hans Hjerte; nu forstod han paa engang, hvad Ordet var, og hvorledes dette Ord var Menneskets Liv og Lys. Denne ubegribelige Kjærlighed smeltede hans Hjertes Kulde, og han fyldtes af en brændende Længsel efter ogsaa at overbevise sine Kjære om det, som han i Fremtiden vilde efterfølge. (Fortf.).

## En Nykommer-Grindring.

En sand Historie.

De fleste af vore ældre Indvandere kom her ind i Landet fattige paa Gods og Penge; alvorligt Arbejde maatte der til, dersom Fattigdommen skulde overvindes; Alles Kræfter maatte lades til, og mangen ung Fugl maatte ud af Reden, førend Vingerne var udvorne. Det hændte da vistnok ofte, at de Unge, baade Gutter og Piger, der maatte ud for at arbejde blandt Fremmede, dels bleve overanstrengte med Arbejde, dels i Vinterens Tid maatte lide meget af Kulden formeddelt daarlige Klæder eller Matteleie paa de usle Hybler, som ofte ikke tilstrækkeligt stængte for Regn og Sne, end mindre for Frost og Blæst. Mange af dem bleve da syge og maa bære Ulemper deraf, saalænge de leve. Nogle har ogsaa været i mangeslags Livsfare, og vi tvivle ikke paa, at mange af disse Nykommer-Grindringer vilde findes baade interessante og lærerige, naar de bleve kort og simpelt opstrevne. Vi vil her gjøre et Forsøg paa at optegne en saadan Grindring.

Det maa have været om Høsten 1852, at en norsk Nykommer-Gut paa omtrent 16 Aar fik Arbejde hos en Hotelvært i en af Byerne paa den østlige Bred af Mississipp. Han var nu kommen vestenfra; hans Forældre havde slaet sig ned i et nyt Settlement omtrent femti Mil vestenfor Floden.

Stillingen hos Hotelværten har vistnok været mindre god; Gutten holdt dog ud i 3 Maaneder, men da fik han saadan Længsel efter at komme hjem, og saa gik han til Værten, erklærede, at han maatte slutte og bad om sin Betaling. Det var allerede i December Maaned, der var faldt Sne, der var ingen Jernbane, snart sagt ingen Veie, og paa den Tid af Da-

gen ingen Leilighed til at komme over Elven. Dette har naturligvis staaet klart for Værten. Han gav ham i Løn \$3.00 eller maaste \$3.50 og har vistnok tænkt som saa: „Gaa du kun, du slipper ikke over Elven, saa er du nok glad, du kommer hid igjen.“ Mon det ikke burde faldt en vogen, erfaren Mand ind, hvor let en ukjendt Gut kunde gaa sig vild og omkomme mellem de øde, snedækte Bluffer?

Gutten tænkte imidlertid ikke paa Faren; Tanken om Hjemmet stod for ham med en Klarhed, som satte alt Andet i Skyggen. Han syntes vel, at Betalingen var altfor liden, men derved var Jntet at gjøre. En medlidende Neger stak til ham nogle smaa Kager, og saa tog han Afsted og lagde afsted opefter langs Mississippis Østside, idet han altimellem spejdede efter en Baad. Endelig var han saa heldig at træffe to Mænd med en Baad; disse tog ham med ombord og satte ham iland paa den vestlige Bred omtrent 6 Mile ovenfor Byen. Atter satte han sig i Marsch og gik nedover langs den vestlige Bred, indtil han i Skumringen kom til en Hytte, behøvet af en Tydsker. Det havde visseelig ikke været Guttens Hensigt at slaa sig til Ro her, men Tydskeren, som vel lagde Mærke til hans bekymrede Ansigt og i ethvert Fald vidste, at det var farligt paa denne Tid af Døgnen at lade ham gaa afsted ud i Bildnisjet, nødte ham til at komme ind, og saaledes blev han da der Natten over. Disse Folk var meget venlige mod ham og søgte at faa ham til at spise, men det var forgjæves; dertil var han altfor ilde tilmode; — kanske frygtede han ogsaa for Betalingen og tænkte paa, at han

havde saa faa Penge at vife frem, naar han kom hjem. Han gav sig da den anden Dag atter paa Vandring, og efter nogen Tid kom han til en af Misfissipiens Bifloder, langs hvis nordlige Bred han nu arbejdede sig frem i Ulandet. Retningen tilfredsstillede ham dog ikke; hans Hjem laa mod Sydvest, og han kom ved at følge Elven snarere mod Nordvest. Men hvorledes skulde han komme over? Elven var en af de mindre; maaske var den heller ikke saa svært dyb. Medens han fundrede paa dette og arbejdede sig fremad paa den ujevne, snebelagte Grund, gik Dagen med, og det begyndte at skumre. Landskabet var brudt og mere eller mindre bevoxet med Lovskov; derved voxede Aftenens Skygger hurtigere frem i Dalstroget. Retningen er nu bleven uholdbar; han tager Mod til sig, træder ud i Vandet og vader over; men nu er det ogsaa forbi med Kræfterne, han slæber sig et lidet Stykke op fra Elvebredden og sætter sig ned under en Eg; hans Benklæder stivfryse; han begynder nu at frygte for, hvorledes det skal gaa og siger til sig selv: „Skal jeg nu dø her, saa Gud hjælpe mig.“

Da opfanger hans Øre en velbekendt Lyd: det er Dreglug, og det kun et lidet Stykke henne i Skoven. Det giver nyt Liv; vel kan han ikke rejse sig paa almindelig Vis, dertil er hans Benklæder for stivfrosne, men han ruller sig om paa

Siden og kommer saaledes paa Benene, og nogle faa Skridt bringe ham hen til en Skovboer, som just staar udenfor sin Hytte og hugger sig Nøveved for næste Morgen,— og saa var han frelst. Han blev venlig behandlet af Skovboeren og hans Kone, han fik i sig lidt varm The og kunde spise lidt ogsaa, og der blev han da Natten over.

Den næste Dag gav han sig atter paa Veien og naaede hjem til sine Forældre. Af de udstandne Strabadser og af at vade i Sneen og det kolde Vand havde han paadraget sig en Sygdom, som holdt ham fængslet til Sengen i lang Tid; men han kom sig igjen; han fik sig siden en Farm og blev en agtet Familiefader, han lever endnu, og Medskriveren heraf har hørt Fortællingen af hans egen Mund; han har ogsaa hørt hans Vidnesbyrd om, hvorledes han i det Dølevede ser den barmhjertige Guds oiensynlige Hjælp i den yderste Nød. Thi havde han ikke vadet over Elven just paa det Sted, og havde ikke ogsaa hans Kræfter netop der givet op, saa han havde maattet sætte sig ned, saa vilde han ikke have kunnet opfangne Lyden af Skoomandens Øre, og han vilde da sandsynligvis være omkommen.

„Menneskets Hjerte optænker sin Veien, men Herren stadfæster hans Gang“. Dedspr. 16, 9.

### Maalstræbet vedkommende.

[F Anledning af et paa Stortinget fremsat Forslag om Bevilgning af Gage til en Professor i „norst Folkesprog“ indeholder „Morgenbladet“ No. 54 A for dette Aar over Mærket q. en Artikel,

hvoraf vi nedenfor meddele det Væsentligste.].

„En Professoregave i norst Folkesprog til Hr. Hans Røjs er der paa indvæ-

rende Storting fremfat Forslag om. Der er samtidig fremkommet Forslag om Bevilgninger til Tidsskriftet: "Paa Bondebarnets Bokmaal" og til Udgivelse af Bibelen paa Landsmaalet. Der synes i alle disse Forslag at ligge en Anerkjendelse af Berettigelsen i Maalstrævet. Det er at haabe, at dette ikke vil finde nogen stærk Tilslutning enten hos Storting eller Regjering. Skulde det virkelig komme derhen, at her for Alvor blev anerkjendt to sideordnede og ligeberettigede Skriftsprog i Landet, vilde dette være noget af det Vællageligste, der kunde ramme os. Det vilde ikke alene fordyre alle Skolebøger og vanskeliggjøre Tilgængelsen af den europæiske Literatur gennem Oversættelser, men det vilde lede til en haabløs Splittelse, ikke alene mellem By og Land, men mellem Landdistrikterne indbyrdes, thi selv om man vilde tænke sig Landsmaalet accepteret som Sprognorm i Distrikter som Thelemarken og de bergenhussiske Amter, kunde dette aldrig blive Tilfældet i Smaalemene, Fjælsberg og Laurvik, Akershus, Opplandene, Ringerike og lignende Trakter.

Naar Maalstræberne fortælle os, at vort nuværende Skriftsprog er os paa tvunget eller laant, er dette blot en taabelig Misforstaaelse. Det Sprog, hvori vor Nationalforsamling nu i over 60 Aar har pleiet sine Forhandlinger, og hvori vore første Forfattere har skrevet, faar vi vel faa Lov til at regne for vort eget, tiltrods for Maalstræbernes Paa-stande. Vort Skriftsprog fremstiller sig heller ikke som et fremmedt Sprog for Almue- og Børnene, hvis ikke Maalstræberne først sætte dem i Hovedet, at det er saa. De lære ganske vist en hel Del nye Ord og Former, naar de begynde at læse; men det gjøre alle Børn i mere eller mindre Grad, fordi deres Forraad af Begreber forøges. . . .

At vi har faaet en hel Del Ord fra Danmark, er ligesaa vist, som at Danmark i Regelen har faaet de samme Ord fra Tydskland. Kulturen er nemlig for største Delen kommen den Vej, og med Kulturen komme Begreberne og med Begreberne Ordene. Vi har saaledes faaet en hel Del af vore Søndagsudtryk fra Holland og England, fordi vi i de senere Aarhundreder har lært vort Søndagsstak derfra. Vi har en Mængde af vore kirkelige Betegnelser fra Latinen og Græksen, en Mængde af vore militære fra Tydsk og Fransk. Et lignende Forhold bestaar i de fleste europæiske Lande, men dette ansees neppe andre Steder end hos os for en Skam for Nationen.

Den Forskel, som findes mellem Skriftsproget og de mere eiendommelige Dialekter i Talesproget, er i hvert Fald ikke saa stor, at den berettiger til at tale om to eller flere Sprog. Forskjellen er endog mindre, end man stulde tro, naar man tager Hensyn til Landets Udstrækning og Bygdelagens isolerede Belliggenhed. Der findes lige saa store Forskjelligheder i Sverige, ja, selv i det lille Danmark er Forskjellighederne ikke smaa. Kommer man til Frankrige eller Tydskland, forstaaer man ikke en Mand, der taler de mere udprægede Dialekter, selv om man er godt hjemme i Skriftsproget, for ikke at tale om et Land som Spanien, hvor Udvigelserne paa sine Steder ere meget store. Men ingen af disse Nationer er saa absurde i sin Tankegang, at de paa staa, at det Sprog, som de benytte i sine Aviser, og som Repræsentanterne betjene sig af i Nationalforsamlingen, er laant og maa leveres tilbage igjen ved Tid og Leilighed, som andre laante Varer.

At vi har fælles Sprog med de Danske, bør heller ikke vække nogen særdeles

Betænkelse hos os; thi det har vistnok forholdt sig noget saa nær paa samme Maade til alle Tider. I alle Fald benævner Snorre Sturlasson de nordiske Nationer, specielt Nordmænd og Danske, som de Folk, "der tale den danske Tunge", og uagtet Nordmænd og Døner uafsladelig færdedes om hinanden, og der stadig var misfornøiede norske Høvdinger ved det danske Hof, høre vi aldrig Noget om, at Sproget voldte Vanfæligheder, og Maalskrøerne vil da vel ikke paasta, at Mænd, som Fin Arneson og Erik Jarl ogsaa "pjattede dansk."

Vort Sprog har ganske vist været paavirket af det danske, fordi vor Kultur, som sagt, kom den Vej; men det samme vilde efter al Sandsynlighed have fundet Sted i en ikke meget ringere Udstrækning, om Foreningen med Danmark var bleven opløst.

Den egentlige Årsag til den misfornøiede Patriotisme, som faar sit Udslag i Maalskrøet, er vel den uløselige Forstilling, at vort Skriftsprog er et Trællemærke fra den Tid, da vi, som det heder, var underkuede af Danmark. En mere nøktern Betragtning af Historien lærer imidlertid, at der ikke var Tale om nogen Underkøelse. Vi kan vistnok ikke ønske hin Tid tilbage, ligesaa lidt som vi kan ønske Borgerkrigens Periode igjen; men det er langt herfra til at betragte hele dette Tidsrum af 400 Åar, omtrent Halvparten af vor Historie, som en Skændselens Tid, og vi forstaa ikke den nationale Hædsfølelse, der ved alle Leiligheder udbajunerer, at vi i 400 Åar har levet i Fornedrelse og Trældom. Sagen er, at den norske Nation, tiltrøds for Tabet af vor politiske Selvstændighed, i Virkeligheden i disse 400 Åar hørte til de frieste og mindst underkuede Folk i Europa. Hvordan forholdt det sig paa samme Tid i Danmark? Jo, saaledes,

at Bonden var stavnsbunden, og hele Befolkningen blev undertrykt af tildeels tyske Adelsmænd, af et halvt eller helt tyskt Hof og af tyske Officerer. I det samme Tidsrum var den norske Bonde fri, og Landets Børn forsvarede i Regelen sine egne Grænser istedetfor som i Danmark at være oversømmet af tyske Leietropper. Det eneste Bånd, som hvilede paa Indbyggerne, var, at de bleve udførelse til Krigstjeneste og maatte betale Skatter. Det første var ubetinget til Nationens Vel, da det hidrog til at opretholde en krigerisk Åand hos den, og det sidste var nødvendigt. Men naar Nordmændene fandt, at Skatterne bleve for høje, naar de vare misfornøiede med sine Præster, eller naar de paa andre Maader troede, at man gif dem for nær, som da man behyrdede dem med Pligtydelser til de tyske Bjergfolk i Thelemarken, da hørte det til Dagens Orden, at de slog ihjel sine Embedsmænd eller nedstjød Skatteopkræveren(!). Dette var mere, end de stoffels sjællandske Bønder turde gjøre, og det tyder paa alt andet end (politisk) Trældom. Der er heller ikke synderligt Tegn til, at Befolkningen gjorde nogen Forskjel paa, enten Embedsmændene vare norske, danske eller tyske.

Læser man en Bog som f. Ex. Kristofer Jansons "Fraa Danstetidi", da faar man det Indtryk, at der efter Rømarunionens Tid i Norge hersker en almindelig Forbitrelse mod de danske Herrer, der boede i Landet. Intet er vist fjernere fra de virkelige Forhold... Norge var ganske vist meget pragt i de første Par hundrede Åar efter Rømarunionen, fattigt, som det var, og med sin Handel i Hansæstædernes Hænder; men Danmark var ikke synderlig stærkere. Havde Foreningen med Danmark været følt som noget Åag, eller havde Danmark

dirkelig forsøgt at tyranisere Norge, havde man sandsynligvis kastet Aagat af. . . . Naar man taler om, at danske Adelsmænd efter Kalmarunionen bemægtigede sig det norske Jordegods og tyraniserede Landets egne Børn, er dette ogsaa en Misforstaaelse. Der kom ganske vist en Del danske Adelsmænd ind i Norge og erhvervede Eiendomme ved Giftermaal med formuende norske Arvinger, men dette bliver dog ikke dansk Tyranni. Disse danske Adelsmænd havde naturligtvis den samme Indflydelse, som enhver rig Mand har; men noget Tyranni kan der neppe være Tale om, i den almindelige Forstand af Ordet, i alle Fald ikke noget andet og strengere Tyranni, end det, som Knut Alfson eller andre norseffødt Høvdinger udøvede.

At vi tabte vor politiske Selvstændighed som særskilt Stat, kan være beklageligt nok; men det var ingen Følge af Underkuelse. Det var et ganske naturligt og fuldkommen nødvendigt Resultat af, at Landet paa den Tid var faldt fuldstændigt fra hinanden og egentligt kun i Navnet var en Helhed. Det kan heller ikke undre os, at saa maatte blive Tilfældet med et Land af Norges uhyre Udstrækning, Uvejsomhed og tynde Befolkning. Det vilde paa Kalmarunionens Dage have været omtrent ligesaa vanskeligt at holde Norge sammen som et selvstændigt Rige som i vore Dage Sibirien\*). De fleste europæiske Stater har gennemgaaet en saadan Krise med forskellige Resultat. Franskmændene lykkedes det, efter at de havde været nær

\*) Man behøver blot at læse om, hvorledes norske Høvdinger en Tid efter Kalmarunionen paa egen Haand bemægtigede sig faste Slotte og Fæstninger, eller jøgte Krig tilfjøs for egen Regning for at faa et Begreb om, hvor aldeles enhver Forestilling om Stat, Styrelse, Lov og Orden var forsvundet. Enhver Mand gjorde, hvad han vilde.

ved Tilintetgjørelsens Rand, at samle sig til et Folk. I Tydskland blev Nationen splittet i en Uendelighed af Smaastater med hvert sit kostbare Hof. Skotland gik sammen med England op i en højere Enhed, Nordmændene tabte sin politiske, men ikke sin personlige Frihed.

Hvis man omhyggelig læser vor Historie, er det ganske lærerigt at se, hvorledes denne Landets store Udstrækning i Forbindelse med de daarlige Kommunikationer vanskeliggjorde Norges Sammenhæng som en Helhed. Oplosningen begyndte nemlig ikke med Kalmarunionen eller kort før denne. Man kan gjerne sige, at den egentlig begyndte ved Harald Haarfagres Død. Det er kun i kortere Perioder, navnlig naar et eller andet stort Krigsforetagende, der tiltalte Nationalfølelsen, stod for Døren, at Landets Sønner samlede sig om en fælles Fører. Man er jo vant til, naar man læser Sagaen, at fæste sig ved de mere glimrende Punkter, som Slaget ved Svolder, paa Tyrskovshede og ved Standfordbridge, og man er derfor som oftest blind for den Splittelsens Aand, og den ringe Følelse for, at Landet var en Enhed, som allerede den Gang gjorde sig gjældende, og bevirkede, at det uafsladelig faldt fra hverandre, og enten kom under fremmed Indflydelse, eller ogsaa var Skueplads for evindelige Borgerkrige. Selv en saa fremragende Konge, som Magnus den Gode, havde en saa lidet ophøiet Opfatning af en Konges Kald, at han folgte Halvparten af sin Ret til Riget for Halvparten af Harald Haardraades Guld. Man faar ogsaa, naar man læser Borgerkrigenes Historie, et levende Indblik i, hvor vanskeligt det var, selv med den bedste Villie, paa Grund af Landets Bestaaen i hin Tid, at etablere noget kraftigt og ensartet Kongerige Norge. De forskellige

Ronger og Jarler kunde i aarevis formelig lege Gjemsel med hverandre langs vor vidstrakte Kyst. Saa den ene Konge i Nidaros, saa saa den anden i Oslo, og naar den første Konge med stor Møie og Besvær var naaet over Land for at tugte Usurpatoren, saa havde denne imidlertid taget sin Residens i Bergen. Og til den Vanffelighed for at holde Riget sammen, der ligger i de naturlige Forhold, som endnu en Omstændighed, der altid har været Nordmændenes Skjodestynd, nemlig at de aldrig har villet erkjende nogen sælles Herre over sig, men at enhver Hovding, der besad Magt, Begavelse eller Byrd, betragtede sig som ligesaa berettiget til at styre Land og Rige som Kongen selv. Den norske Konge kunde saaledes sjelden føre Krig, uden at der fandtes norske Hovdinger paa Fiendens Side, der ofte afgjorde Slagets Skjæbne til den norske Konges Skade. Den Oplosning, som fandt Sted ved Kalmarunionens Dage, var derfor kun en Fortsættelse af den Oplosningstilstand, som stadig havde eksisteret i Landet lige fra den første Tid. Det synes, som om Traditionen fra Vikingetiden, da hvert Næs var et Kongerige, hver Dal en Stat for sig selv, og hver Hovding berettiget til at styre efter Godtbykke, ialfald den Del af Landet, hvor han selv boede, holdt sig gjennem hele Middelalderen, og at hvor stor den personlige Selvfølelse end var, var Følelsen for Rigets Enhed overmaade liden, ja, man kan gjerne fristes til at sige, at de var omvendt proportionale. Dette var vistnok en af Grundene til, at man ikke følte Tabet af den politiske Selvstændighed som noget egentlig Onde. De norske Hovdinger og Bønder havde allerede før vist, at de ikke tog det saa noie med at jage sine egne Ronger bort og vælge udenlandske, naar kun hver Hovding fik

Lov til at skaffe og valte, som han vilde, i sit Distrikt, og hver Bønde, som han vilde, paa sin Gaard. Forestillingen om, at Foreningen med Danmark var et Nag, som man sukke under, og som man forgjæves bestræbte sig for at kaste af, er først opstaaet i dette Aarhundrede efter Foreningen med Sverige.

Man har bestræbt sig for at fremstille Knut Alfson, Heriuf Hyttefad og andre norske Hovdinger fra Tiden efter Kalmarunionen, som nationale Ledere, der forgjæves bestræbte sig for at befri os fra det danske Tyrani, et Slags norske Nils Ehbefømner. Saa er neppe Tilfældet. Dels har Bevægelserne været lokale, og har neppe havt nogen udpræget national Form, dels har de været personlige, og har forjaavidt som vedkommende Hovding har havt Familieforbindinger i Sverige, været rettet paa en nærmere Forbindelse med dette Rige i Stedet for med Danmark.

Nordmændene har aldrig kæmpet for at gjenerobre sin Frihed — fordi de aldrig har baaret nogen Lænker. Og naar Maalstræverne med saa megen Ihærdighed fremhæve, at vi har været Slaver og endnu bærer Resten af Slavemærket paa os, er det omtrent, som om en Mand vilde sætte Himmel og Jord i Bevægelse for at faa hveddet den Synsmaade, at hans Fader eller Bedstefader havde været paa Tugthuset og endnu bar Mærker af Lænkerne. Vi blive aldrig i Sandhed fri, saalænge vi ikke lære, at vi aldrig har været Slaver. Al denne Mistænkelighed og Frygt for skumle Planer mod Landets Selvstændighed fra Enhver, der har en afvigende Mening i et eller andet nationalt eller politisk Spørgsmaal, er snarere et Trællemærke, end vort Sprog eller andet, som man ser paa med mistænkelige Øine. At man vaager over sin Selvstændighed, er i sin Orden, det

er enhver fri Mands Blygt; men at man er paafærde med smaaling Mistænkelighed baade i Tide og Utide, er uværdigt for frie Mænd.

Bort Land har maaste først i dette Aarhundrede opnaaet de nødvendige Betingelser for en virkelig varig politisk

Selvstændighed og Enhed, idet det har erhvervet Velstand, Dplysring og fremfor alt Dampffibe, Jernbaner og Chausseer, der bringe Afstandene til at forsvinde og hindre Isolation. Lad os ikke paa andre Maader gjøre, hvad vi kan, for at splitte, sønderlemme og opløse Landet."

Indsendt til „For Hjemmet“.

### En vise om Nissen.

En plaget mand fra Nissen vilde flytte,  
Men det blev ham til saare liden nytte;  
Paa læsset Nissen lystig sad og lo:  
"Vi flytter — kjære! — nok idag vi to!"

I dette sagnet er som i et billed  
En gammel saga for dit blik fremstillet.  
Se dig omkring, og let nok du forstaar:  
Just som i sagnet det i verden gaar.

En ølsyg mand med "drikken" vilde slutte,  
Ei mer med Herrens gaver skjændigt rutte;  
Men snart de kvervet fik hans svage syn:  
Den næste uge kom han fuld fra by'n.

En heftig mand ei mere bande vilde,  
Ei mer om næsten, stakkel! tale ilde;  
Men uden banden "talen blev saa flad",  
Og tale vel om næsten ei han gad.

En travel kone vilde holde op at sladre,  
Ei som en gaas om andres sager snadre,  
Og løftet holdt hun sagtens brav? jo pyt!  
Thi hendes liv det var at føre nyt.

En doven her om dagen vilde blive flittig,  
En daare — tænk dig — vilde blive vittig!  
Ja dovendroget tog for en gangs skyld et tag,  
Og daaren blev en daare al sin dag.

En gjerrig, paa hvis fred hans penge tære,  
At bygge kirke engang med vil være;  
Men kirken, ak! den bliver ham for dyr,  
Og flugs hans fromme plan gaar overstyr.



Per Nittengryn vil nævnes blandt de brave,  
 Han lønne vil sin præst, ja endog skole have;  
 Han lover godt og giver nogle cent,  
 Hvert aar en nitten eller saa omtrent.

Saa er da Nissen med paa alle veie  
 Og ødelægger alt dit bedste eie,  
 Og Nissen er din synd, dit Adamssind,  
 Som ei kan veires bort med løfters vind.

Thi vil fra Nissen du for alvor flytte,  
 Og skal det blive dig til varig nytte,  
 Saa vend i bod og anger dig til Gud,  
 For Han alene kan faa Nissen ud.

### Lysjende Maling.

At der gives Stoffe baade af Plante-, Dyre- og Mineralriget, som i Mørke give en Lysning fra sig, uden at der er Fld i dem, det har man vistnok allerede i Oldtiden været bekendt med; men det er først i den nyere Tid, at man har forsøgt deraf at gjøre sig nogen Nytte. I Maret 1877 faldt en engelsk Chemiker ved Navn Baldwin paa at sætte sammen et Stof, der baade skulde kunne bruges som Maling og tillige Lyse i Mørket. Der er her naturligvis ikke Tale om noget selvljende Stof, men kun om et Stof som om Dagen vilde være istand til at inddrifte (absorbere) Sollys, og derpaa at give dette fra sig (udstraale det igjen) i Mørke. Deraf følger, at man ikke maa gjøre sig ret store Forestillinger om Stoffets Lys-Gvne; andet end et ringe Maanelys kan det ikke blive, men allerede dette svage Lys vilde formedelt sin Brandsikkerhed være til overordentligt Gavn for Ex. i Stenkulsgruber,

saafremt man kunde bringe Ideen til Virkelighed. Den nævnte Baldwin døde, førend han fik sin Ide fuldelig gennemført, men endel Handelsmænd bemægtigede sig, hvad der forelaa som Resultat af hans Forsøg, og for nogle Uger siden havde man i New York udstillet Prover paa den nye „Lysjende Maling“, hvoraf man allerede lover sig meget; man gjør f. Ex. opmærksom paa, at den kunde males paa flytbare Bretter til at sætte i Gruber osv. En Jernbanevogn har man allerede malet med den nye Farve, og en Referent beretter, at Passagererne ved Hjælp af dette „malede Lys“ ville være istand til at skjelne hinandens Ansigter, naar Vognen gaar gennem en mørk Tunnel. For dem, som ere fortrolige med de kemiske Benævnelser vil vi nævne, at Patentet paa denne nye Opfindelse angive Calciumsulphid som en af Stoffets væsentlige Bestanddele.

## Syn Døgn i en Grube.

Den engelske Soløitnant George Spearing fortæller følgende:

Den 13de September 1769, om Eftermiddagen imellem 3 og 4, gik jeg ud i en Birkestov en halv Mil nordvestlig for Glasgow, for at plukke Rødder. Neppe var jeg kommen en halv Fjerdingvei ind i Skoven og havde samlet en halv Snes Rødder, da jeg styrtede ned i en gammel Stenkulsgrube, der var atten Fod dyb og hugget ind i en Klippe. En Tidlang var jeg uden Bevisthed; da jeg fik denne tilbage, fandt jeg, at jeg sad omtrent som en Skrædder, og at Blodet løb mig ud af Munden. I Begyndelsen troede jeg, at jeg havde sprenget et Blodkar og selvfølgelig snart maatte dø; men til min Trost opdagede jeg, at Blodet kom fra et Saar i min Lunge, og at jeg formodentlig i Faldet havde bidt mig deri. Jeg saa paa mit Uhr, der viste paa 10 Min. over 4, og nu reiste jeg mig op og fandt til min ubeskrivelige Glæde, at intet Lem var bruffet. Snart begyndte jeg at finde mig noget roligere i min Stilling, og haabede med Guds Hjælp at blive befriet fra dette Fængsel den næste Morgen, da Skoven er liden og i Særdeleshed i Spadseretiden pleier at blive slittigt besøgt.

Ved Nattens Komme faldt en heftig Skyldregn. Gruben, hvori jeg befandt mig, var omtrent femten Fod i Gjennemsnit; men da den i flere Aar ikke havde været bearbejdet, var de underjordiske Sidegange (Stoller) tilstoppede, og jeg var udsat for Regnen, der med ringe Afbrudelse varede lige til min Befrielsesdag. Inden kort Tids Forløb var derfor mine Klæder aldeles gjennemblødte. Jfke desto mindre søgte jeg i denne besværlige Stilling at faa en

Smule Søvn. En gaffelformig Stof, som jeg fandt i Gruben, tjente mig til Støtte, snart for Hovedet, snart for min temmelige forstødte Krop; men jeg tror ikke, at jeg i al den Tid, jeg var her, har sovet en eneste Time uafbrudt.

Efterat have tilbragt en pinlig Nat, der forekom mig umaadelig lang, glædedes jeg omsider ved det oprindende Dagslys og ved en liden Fugls Røvdren, der sad lige over Gruben. Denne nydelige Sanger besøgte mig hver Morgen under min Fangenskab. Dette betragtede jeg som et heldigt Varfel for min snarlige Befrielse, og jeg er overbevist om, at foruden min faste Tillid til Gud, har denne lille Fugls Selvskab bidraget meget til den Freidighed, som jeg beholdt lige til det sidste Dieblif.

Omtrent trehundrede Skridt fra Schachten laa en Mølle. Eierens Hus laa endnu noget nærmere. Jeg kunde ofte høre Heste gaa denne Vei til og fra Møllen; flere Gange hørte jeg menneskelige Stemmer, og endnu hyppigere Møllerens Høns og Under. Ved enhver Leilighed gjorde jeg den bedste Brug af min Stemme, men hver Gang uden Nytte; thi Vinden, som hele Tiden var temmelig stærk, blæste fra Møllen henimod Gruben, saa at jeg vel kunde høre Lyden, som kom derfra, men man kunde ikke høre min Stemme.

Efter henved tre Dages Forløb op-hørte Hungeren, som i Begyndelsen plagede mig, men min Trost var utaalelig og uagtet det næsten bestandig regnede, kunde jeg dog ikke faa en Draabe for den tredie eller fjerde Dag, efterdi Jorden paa Bunden sugede Regnvandet til sig ligesaa hurtigt, som det faldt ned. I denne Nød traf jeg mine Klæder af,

men jeg kunde kun faa ubetydelig Bæde ud af dem. Stødet, som jeg havde faaet ved mit Fald, og Forvridningen af et af mine Hofteben holdt mig, som jeg tror, i en bestandig Feber; jeg ved ellers ingen Grund, hvorfor jeg skulde lide mere af Torst end af Hunger. Omfider opdagede jeg Aarbejdet af en Dre, der, som jeg siden horte, var falden ned i Gruben omtrent atten Aar førend jeg, næsten ganske bedækket med Jord. Jeg gravede det op, og den brede Ende deraf havde en Hulning, som kunde rumme en Del Vand. Heri dryppede Vandet uophørligen, men tillige saa langsomt, at det varede længe, førend jeg kunde faa meget som en Nøddestak fuld paa engang. Dette Vand hældede jeg da i min hule Haand og drak det saaledes. Men nu tiltog Regnen saa meget, at jeg paa den fjerde eller femte Dag havde et tilstrækkeligt Forraad, og dette kan jeg fornemmeligen takke for mit Livs Frelse.

I Gruben var der en stor Mængde Frøer, Padder, store, sorte Snegler osv. Disse Stabninger vilde krybe op paa mig, ligesom de ogsaa hyppigen spadserede op i min Vandbeholdning, og dog fandt jeg, at det var det lifligste Vand, jeg nogenstunde havde druffet; ja selv nu, efter saa lang Tids Forløb, kan jeg glæde mig saaledes ved Grindringen derom, at jeg er overbevist om, at jeg vilde drikke det med Begjærighed, hvis det var mig muligt at faa noget deraf. Ofte har jeg taget Frøer og Padder bort fra min Nasse, hvor de have søgt Beshyttelse, rimeligvis medens jeg sov. Padderne slog jeg altid ihjel; men Frøerne glemte jeg omhyggeligt, i den Tanke, at jeg muligens kunde komme i den Nødvendighed, at maatte spise dem.

Om Lørdagen den 16de September faldt der kun ubetydelig Regn, og jeg havde den Glæde at høre et Par Gut-

ters Stemmer i Skoven. Jeg streg op af alle Livsens Kræfter, men forgæves, naagtet jeg siden erfarede, at de virkelig havde hørt mig; thi da de virkelig havde Hovedet fuldt af et Eventyr om en vild Mand, der skulde bo i Skoven, løb de forstræffet sin Vej.

Søndagen den 17de var det min Fødselsdag, paa hvilken jeg fyldte mit 41de Aar, og jeg tror, det var den følgende Dag, at nogle af mine Bekjendte, som tilfældigen havde hørt, hvad Vej jeg havde taget, udsendte to eller tre Personer for at opsoge mig i Kulgruberne. Disse Mennesker gik ind til Mølleren, for der at erkjendte sig om mig. Paa Grund af den stærke Regn, som faldt dengang, havde de ikke rovet sig ind i Skoven, men var vendte tilbage med det Foregivende, at de havde søgt mig i Kulgruberne, men ikke fundet mig.

Mangt et Menneske i min Stilling vilde sikkert være død af Fortvivlelse; men jeg takkede Gud, der lod mig beholde en saa fuldkommen Kolighed og Freidighed, at jeg om Tirsdag Eftermiddag — da jeg allerede havde tilbragt sex Nætter i Gruben — ganske fornøjet redte min Barth paa mit Kne og nynnede en Sang dertil.

Endelig oprandt Morgenen den 20de September, min Befrielses lykkelige Morgen. Denne Dag vil jeg, saa længe jeg lever, høitideligholde med Taknemmelighed imod min Skaber og mit Livs Opholder. Gjennem Krattet og Buskene, som bedækkede Aabningen af Gruben, kunde jeg se det klare Solskin, og min nydelige Sanger kvadrede i melodiske Toner, da min Opmærksomhed vakktes ved en forvirret Lyd af menneskelige Stemmer, der syntes raast at nærme sig Gruben. Jeg gjorde strax Ansrig og overraskede paa en høist behagelig Maade nogle af mine Bekjendte, der søgte efter

mig, men ikke havde det fjerneste Haab om nogenfinde at se mig levende; de havde blot istaade at jorde mit Lig paa en anstændig Maade, dersom de var saa heldige at finde det.

Saa snart disse Venner hørte min Stemme, løb de hen til Gruben, og jeg hørte tydeligt, at en af dem udbrød: „Gode Gud, han lever endnu!“ Jeg sagde mine Venner, hvorledes de skulde bære sig ad for at faa mig op. Heldigvis gif en Arbejder, der kom fra en Kulgrube i Nærheden, paa samme Tid forbi Veien, og da han hørte en ualmindelig Lummel inde i Skoven, drev Nysgjerrigheden ham til at forsse efter Aarsagen. Med hans Bistand og ved Hjælp af et Reb fra Møllen blev jeg snart bragt i god Behold op til Dagens Lys. Mølleren's Kone bragte mig noget Mælk, ligesom den var kommen af Koen; men da jeg indaandede den friske Luft, fik jeg saa ondt, at jeg ikke kunde nyde noget. Smidlertid kom jeg snart til mig selv igjen, og med dybtroet Hjerte fastede jeg mig paa Kæse for i en stille Bøn at bringe den algode Gud min inderlige Tak for min Frelse. Mangt et Aar er henrundet siden den Tid; men aldrig kan jeg tænke paa hint Dieblif uden at fælde en taknemmelig Taare.

Under mit Ophold i Gruben havde jeg hver Morgen slaaet en Knude i Hjørnet af mit Lommetørklæde, for at man, hvis jeg skulde dø og mit Lig senere blive fundet, af Knudernes Antal kunde gjette sig til, hvor mange Dage jeg havde levet derne. Dette var ogsaa det første Spørgsmaal, som mine Venner gjorde mig. Strax tog jeg mit Tørklæde op af Lommen, og lod dem tælle Knuderne. De fandt syv, og dette var virkelig Antallet af de Nætter, som jeg havde tilbragt i Gruben.

Vi forlod nu Skoven. Jeg havde godt kunnet gaa uden Bistand, men det vilde man ikke tillade, idet enhver af de Tilstedeværende bestræbte sig for at vise mig, hvor meget han glædede sig over at have fundet mig levende. De førte mig til Mølleren's Bolig, hvor en stor Mængde Mennesker var stimlet sammen for at se mig. En tilstedeværende Herre, som eiede et Landgods ikke langt derfra, lod paa min Begjæring hente et Glas hvid Vin. Jeg bad herpaa om et Stykke ristet Brød, som jeg dyppe i Vinen og spiste. Nu forlangte jeg at komme i Seng, da jeg troede, at jeg kun behøvede en vederkvægende Søvn for at blive fuldkommen rask. Men at! jeg skulde gennemgaa endnu tungere Lidelser, end jeg allerede havde udstaaet. Ved den megen Regn, ved de kolde Dunster, som steg op af den fugtige Jord, hvorpaa jeg laa, og ved Umuligheden af at holde Blodet i behørig Omløb ved Legemsbevægelse, var mine Ben ophvorne og ganske følesløse. Nogle af mine Venner, som mærkede dette, foreslog mig at sende Bud til Glasgow for at hente Lægehjælp. Jeg satte mig i Begyndelsen derimod, og Gud give, at jeg havde fulgt mit eget Hoved! Men til min Ulykke antog man en Læge og en Kirurg, der begge var lige uvidende. Istedetfor at sætte mine Fødder i koldt Vand og ved Gnidning med Flo-nel efterhaanden at bringe Blodet i Omløb igjen, lagde de hebe Mursten og store Drivslag paa dem. Dette skete i flere Dage, uden at de engang gav mig den styrkende Chinin, førend jeg selv forlangte den. Den fortræffelige Doktor mærkede heller ikke noget til den begyndte Koldbrand, førend Mølleren's Kone gjorde ham opmærksom paa en stor, sort Plet under min venstre Hæl. Efter en eller to Dages Forløb gif hele Huden og alle Neglene af den venstre Fod og tre Negle af

den høire, saa let, som man kan trække en Handske af.

Saa den anden Side af Elven, ved hvilken Møllen laa, var en Blegeplads; Bevogterne pleiede, naar de om Natten gik paa Vagt, at blæse i et Horn for at skræmme Tyvene bort. Dette havde jeg hørt hver Nat, medens jeg befandt mig i Gruben. Saa ofte jeg nu, under min Sngdom, i Søvn hørte dette Horn, for jeg op i den største Angst, i den Tanke, at jeg endnu befandt mig i Gruben, og led saaledes lige saa meget i Jndbildning som i Virkeligheden.

Jeg forblev sex Uger i Møllerholigen; men Veiene blev nu altfor slette til, at Lægerne kunde besøge mig saa ofte, som det var nødvendigt; jeg lod mig derfor i en Bærestol bringe til min Bolig i Glasgow. Paa den Tid var min høire Fod allerede ganske bra; men paa den venstre, hvor den omtalte sorte Plet havde ladet sig se, var et stort Saar, der kun altfor tydeligen beviste, at Hælbenet var næsten aldeles fordærvet. Hver Aften maatte jeg tage 30 Draaber Opium, for blot at kunne faa en Smule Søvn. Uagtet dette Middel lindrede Smerten noget, kunde jeg dog i Almindelighed ikke slumre ind før Klokken 3 eller 4 om Morgenen.

Min Stilling blev nu virkelig for-

roligende. Lægerne troede, at min fuldkomne Helbredelse gjerne kunde medtage et halvt, ja et helt Aar, og dog følte jeg i min udmagrede Tilstand, at jeg neppe vilde kunne holde det ud Halvdelen af denne lange Tid. Og da jeg vidste, at jeg ved Tabet af Hælbenet dog maatte blive en stakkels Krøbling, fattede jeg raast den Beslutning at lade Benet sætte af, og bestemte den næste Dag til Operationen; men ingen Kirurg vilde billige det. Jeg tror virkelig, at de Godtfolk gjerne ønskede at helbrede mig; men da jeg selv bedst kunde dømme om mine Følelser, blev jeg denne Gang bestemt, og lod mig lede af min egen Mening. Man maatte give efter, og den 2den Mai 1770 blev mit Ben virkelig sat af lidt nedenfor Knæet.

Endnu efter Amputationen var jeg i Dødsfare; thi Forbindingen var lagt saa slet paa, at den sprang op, og jeg vaagnede om Natten, svømmende i Blod. — Endelig, sex Uger efter Operationen og ni Maaneder fra den Dag, jeg styrtede ned i Gruben, kunde jeg for første Gang lade mig bære ud i den frie Luft. Jeg kom mig og har siden den Tid nydt en fuldkommen Sundhed, er bleven en lykkelig Ægtemand og Fader til ni Børn, og priser med Taknemmelighed det guddommelige Forsyn.

---

## Gravskrift over Dr. Wm. Read.

(At Trevethin, Monmonthshire, England).

---

Here underneath in silent slumber lies  
 READ, the Physician, pious, meek and wise;  
 In faith, in patience, and in hope he ran  
 His steady race, a friend to God and man.

W. (N. & Qu.)

## Gaader og Opgaver.

No. 162. (Logogrif). Et Ord paa 4 Bogstaver. 1, 2, 3, 4 er en Orden; 2, 3, 4 er en Flod; 3, 4 Verbum i Imperativ eller Substantiv; 4 er en Preposition.

No. 163. What is often found where it does not exist?

No. 164. (Opgave for Latinere):

Sacrum pingue dabo,

Non macrum sacrificabo.

Hvad er det Særegne ved dette Vers?

Opløsning paa Gaaderne i No. 7.

No. 159. B. No. 160. Maribone. No. 161. The Road.

## Blandinger — Nytt og Gammelt.

Forskjellige Spørgsmaal besvarede. — 1. Hvad hedder Saltshrolje paa Engelsk? Svar: Muriatic acid. („Skedevand“ d. e. Saltpeterssyre, hedder nitric acid eller Aqua fortis). — 2. Hvem har opfundet Trillebøret? Hvem der har opfundet dette nyttige Arbejdsredskab, kan ikke med Visshed angives. Det kan ikke bevises, at de Gamle kjendte det. Nogle nyere Forfattere tillægge den franske Mathematiker Pascal denne Opfindelse. Trillebøret skal ikke have været kjendt i Rusland førend kort før Krimkrigen, da en vis Hr. Upton indførte dens Brug paa en Landeinddom, som en Engländer eiede paa Halvøen Krim. — 3. Er Gilbert det samme som Gudbrand? Nei; Gilbert bethyder Berthas (en Helgenindes) Tjener, Gudbrand bethyder Guds Snydstage.

Nihilister. „Nihilisterne“ i Rusland have en meget kort Troesbekjendelse; de arbeide for en fuldstændig Afstæffelse af al Regjering, baade guddom-

melig og menneskelig, og deres Valgsprog er: Ingen Gud og ingen Konge. Navnet er dannet af det latinske Ord Nihil, (Intet). Deres Ønske er at ødelægge al Regjering og al Orden, og de have Intet at foreslaa istedet derfor. Mord er deres Methode og Middel.

Nydelsen af Opium i de Forenede Stater er i de sidste Aar tiltaget overordentlig, navnlig i de Stater, hvor Maadeholdsforeningerne spille en stor Rolle. For Albany's Vedkommende giver et der udfommende Blad følgende tilstræffelig talende Oplysninger. For 25 Aar siden, da Albany havde 57,000 Indbyggere, var det aarlige Forbrug af Opium 550 Pund; nu er Indbyggertallet steget til 91,000, men Forbruget af Opium er voget til 3,500 Pund aarligt, altsaa bruger hvert Individ nu gjennemsnitlig fem Gange saa megen Opium som for 25 Aar siden, og den allerminste Del anvendes til Medicin. Tre Fjerdedele af dem, der nyde Opium,

figes at være Kvinder. I samme Tidsrum er Forbruget af Morfin i Albany steget det syvdobbelte.

I **Baikaldistriktet** udbrede Kineserne sig paa en Maade, som er egnet til at indgyde Russerne Uro. Det er ikke 20 Aar, siden de første Gang viste sig i Landet, og nu findes der knapt en By eller en Landsby engang, som ikke blandt sine Indvaanere tæller idetmindste nogle Kinesere. Disse skal være i Besiddelse af en mærkelig Evne til at „exploitere“ Behoerne. De hober det Guld, som det lykkes Arbejderne i Gulmgruberne at liste undaf, og indlader sig i alstens uredelige Transaktioner. Man har ladet dem vide, at de ikke faa Lov at drive nogen Handel uden at betale Skat, men de bryder sig ikke derom. Naar de russiske Embedsmænd, eskorterede af Politi, nærme sig Kinesernes Boder, overføres de med Skjældsord. De russiske Missionærer paastaar, at kinesiske Lamaer (d. e. Budha-Præster) forklædte som Kjøbmænd, gaa over Grændsen og søge at formaa Buxeterne til at opgive Kristendommen for Budhas Lære. De skal endogsaa have oprettet et hemmeligt Bogtrykkeri.

**Varm Føde til Fjærkræet.** En østerrigsk Hønssepføder paastaar, at Fjærkræet med stor Begjærlighed forterer koghed Føde og varmt Vand, og at de trives udmærket efter det. En anden Jagmand paastaar, at, siden han begyndte med at fervere sine Høns med koghed Mad, værper de meget slittigere end før.

**Koloni paa Novaja Semlja.** — Som der meddeles i „Petermanns Mitth.“ er der Udsigt til, at der paa Novaja Semlja vil blive oprettet en russisk Koloni. For nogle Aar siden foranledigede det russiske Medningselskab, at Voitanant Titgen overvintrede paa Novaja Semlja. Han fandt her elleve

Samojedfamilier, der i syv Aar havde boet paa Nerne og levede i forholdsvis gode Kaar. Det nævnte Selskab vil nu virke hen til, at Russerne nedfætte sig paa Nerne for at konkurrere med Nordmændene om Fiskeriet paa Rhyterne. Nordmændene kunne nemlig fra sine isfrie Havne indfinde sig langt tidligere paa Fangstpladsene end de i Archangel boende russiske Fiskere. Selskabet vil søge at etablere en regelmæssig Dampskibsforbindelse med Novaja Semlja ved at give et Dampskibsselskab i Archangel fem tusinde Rubler i Subvention aarlig for at sende et Dampskib til den paatænkte Koloni to Gange om Sommeren. Kolonisationsplanen er bleven forelagt Regjeringsmyndighederne i St. Petersburg.

**Ægte Forgyldning** kan man stjæle fra nægte ved Hjælp af en Oplosning af Kobberchlorid. Er Forgyldningen nægte, bliver der paa det Sted, hvor man drypper lidt af denne Oplosning, en fort Plet; er den ægte, bliver den usforandret.

**Hovedskaller.** — Som bekendt hersker der fremdeles en stor Uvillie mellem Frankrigs og Tysklands Lærde. Naar Anledning gives, blandes som oftest den nationale Uvillie ind i den videnskabelige Debat. Den berømte tyske Læge Virchow har saaledes for kort Tid siden gjort temmelig naartige Bemærkninger om de franske Hovedskaller, der, efter hans Mening, skal være af en betydelig mistænkelig indoeuropæisk Bestaffenhed og altfor meget nærme sig den korthovedskallede Type. Franskmændene er ikke blevet Svaret sthyldige. Den store franske Antropolog Quatrefages har (ikke uden Grund som bekendt) paapeget, at Preusserne aldeles ikke er rene Germaner, men at de derimod har overveiede slavisk Blod i Aarerne, hvilket, ifølge Quatre-

fages, forklarer den Sabelrasen og den Raahed, som ved det preussiske Hegemoni (d. e. Overherredømme) skal være indført i den germaniske Kultur. Den under den fransk-tydske Krig paa tydske Side optrædende saakaldte "Taffelurmani" (at Tydskerne især annekterede (d. e. røvede) Taffelure) skal have samme Oprindelse. Nylig har en lærd fransk Ethnograf i et Tidsskrift bevist, at Germanerne ingenlunde er Ariere. Den blonde Type er fremmed for den ariske Race. Derimod er Kelterne af rene ariske Blod, hvilket skal bevises deraf, at de ublandede Kelter i Savoyen er af en aldeles lige Type med vore ariske Brødre. Da de mørke Ariere boede sammen i sit Urhjem i Eggen af Indjøen Balkasch i Centralasien, undersøgte de en fremmed Iyshaaret Stamme, Germanerne, og disse har siden maattet følge den ariske Stamme paa Slæbetoug og er saaledes kommet til Europa (sic.)

Den store Kupel paa Universitetsobservatoriet i Strasburg er et mærkeligt Arbeide. Dens kolossale Jernskelet alene veier 30,000 Kilogramer. For at dreie Kupelen omkring er et Slags Urverk, veiende 1600 Kilogramer, indrettet i den øverste Del af Bygningen; ved Hjælp af dette kan Astronomen placere den omtrent 2 Meter brede Abning, som strækker sig fra Kuppelens Bund til dens Høidepunkt, lige foran den Himmelegn, han ønsker at observere. For at afløste Hagen, ved hvilken denne Byngde er anbragt, som sætter Urverket igang, anvendes et elektrisk Apparat, saa at Observatoren blot behøver at trykke paa en liden Knap for at sætte Kuppelen

i Bevægelse. Den kolossale Kuppel hviler paa 12 lodrette Hjul og holdes af 12 mindre, horizontale Hjul i sin rette Stilling.

**Underjøgelse af mexicanske Oldsager.** — Den franske Regjering har i Forening med en Privatmand i New York ved Navn Corillard udsendt en Expedition til Mexico og Centralamerika, som skal foretage en grundig Underjøgelse af de derværende Oldsager. Expeditionens Leder, Professor Destree-Chor-nay, har i et Hefte af North American Review givet en Meddelelse om forskjellige af de undersøgte Steder. Han omtaler saaledes i sin Afhandling et Besøg, som Expeditionens aflagde ved de store Pyramider ved San Juan de Teotihuacan, der først blev besjendte gjennem Humboldt. Den ene af disse Pyramider er viet til Solguddommen, den anden til Maaneguddommen, og paa deres øverste, aflaaarne Del findes de til disse Afguder indviiede Templer og Altare. Den førstnævnte af disse Pyramider har en Høide af 216 Fod og indtager et Fladerum af 761 Kvadratfod; den er firfidet og stillet saaledes, at den vender, nøiagtig mod de fire Himmelegne. Der findes ikke Spor af Trapper, som kunde have ført op til Pyramiden, og det formodes derfor, at en jevnt opadstigende Vej, der løb rundt om Pyramiden, har ført op til dennes øverste Del. Man kjender ikke disse Pyramiders Bygmestere, men Afhandlingen imødegaar den Anskuelse, at et særegt Folkeslag ved Navn Toltekerne skalde have bygget dem, idet den erklærede, at Ordet Toltek ikke betyder andet end Bygmester.

---

Indhold: Et Optrin fra de norske Borgerkrige. — Familien Hællbringen. — En Nykommer-Grindring. — Maalkstrævet vedkommende. — En Vise om Nissen. — Lyfende Maling. — Syv Døgn i en Grube. — Gravskrift over Dr. Kead. — Gaader og Opgaver. — Blandinger — Nytt og Gammelt.



**E. MATHER,**  
**JUSTICE OF THE PEACE,**

NOTARY PUBLIC and COLLECTING AGENT.

*Office over Spencers Harness Store - DECORAH, IOWA.*

**M. N. JOHNSON & BROTHER,**  
**ATTORNEYS AT LAW,**

M. N. Johnson,  
NOTARY PUBLIC. }

DECORAH, IOWA.

**DAN. NOBLE,**  
**SADELMAGER,**

handler med

Sadler, Svøber, Bidsler etc.

Decorah, - - - - Iowa.

**RUTH BROTHERS,**

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffelovne samt  
Kobber- og Blyvarer, Gaardsredskaber og Verktøi, Bygningsmaterialier,  
saasom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.

Kobber- og Blyvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

**P. H. WHALEN**

handler med

**Manufaktur- og Kolonialvarer,**


Hatte og Huer, Støvler og Sko etc. etc.

Sydsiden af Water Street = = = = Decorah, Iowa.

**J. T. RELF,**  
**PHOTOGRAPH,**

handler med Hammer, Lister, Albums, Flietels-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc.

Gamle Billeder kopieres.


Smaa børn fotograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før.  Alle mine Negativbilleder retoucheres af den anerkjendt dygtige Retoucher, Miss Emilie Christopher. Aflæg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerys Drugstore, Decorah, Iowa.

**Norskt Hotel.**

**CHRISTIANIA HOUSE,** tæt ved Washington St. Broen,  
DECORAH, IOWA,

anbefales Rejsende af

Anders N. Njome.

 Gode Staldrum findes til Afbenyttelse.

# PETER G JEMS,

Reisende Agent for

G. R. Montagues LaCrosse Steam Marble Works,  
tegner Abonnement paa „**For Hjemmet**“. De, som tegne sig  
paa hans Liste, kunne betale Kontingenten til ham.

---

## Ældre Bind af „**For Hjemmet**“.

11te og 12te Bind (1876 I og II), 13de og 14de Bind (1877, I og II),  
og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

15de Bind (1878, I.) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skil-  
dring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“,  
„Jacob Flints Reise“, „Artemedes“, m. m. M., sendes portofrit for \$1.00

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip  
Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Reise paa Kongofloeden“,  
„Skovstjernen“ (Missionær Fjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet inter-  
essant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00; begge disse Bind for \$2.00

18de Bind, se 2den Side af Omflaget.

19de Bind, indeholdende blandt Andet „En ung Piges Historie“ og Mis-  
signsberetninger „Sex Aar blandt de røde Indianere“, portofrit for \$1.00.

20de Bind, indeholdende den ualmindelig interessante og lærerige Rei-  
sefildring „Nordvest-Passagens Opdagelse“ foruden meget andet udvalgt  
Læsestof, portofrit for \$1.00; alle 5 Bind for \$4.00.

☞ Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør 384 store Oktavsider, Titel-  
blad og Indholdsregister indbefattet.

Adresse: R. Thronsjen,

Dr. 14, Decorah, Iowa.

---

**To Søstre**, en Fortælling fra en norsk Fjeldbygd (4 Hefter af „**For  
Hjemmet**“) portofrit for 25 Cts.

Adresse: R. Thronsjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

---

**For 10 Cents** sendes portofrit et Hefte, indeholdende

„**To ældgamle Sange fornhede**“,

nemlig **Solbtalvisen** og **Den gyldne ABC** 8 for 50 Cts., 20 for  
\$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: R. Thronsjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

---

**RUDOLPH & SON,**  
**Apothekere og Boghandlere,**

Decorah, Iowa.

Lægemidler tilberedes samvittighedsfuldt efter Lægers Recepter.

**Iver Larsen**  
sælger udelukkende for Kontant og handler med  
**DRYGOODS, NOTIONS,**  
**Færdiggjorte Klæder,**  
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.  
Steyers Bygning ved Siden af Winnesheit House.  
**Decorah - - Iowa.**

---

**A. C. Smith, M. D.,**  
**Dien- og Dre- Læge.**  
**Decorah = = Iowa.**

---

**Philip Ashton eller den nye Robinson,**  
Martyren i St. Andrews, Jacob Flints Reise, Elisabeth, en dansk Fortælling,  
Skovstjernen (Missionær Fjeldstedts Ungdomshistorie) — alle disse og flere  
mindre Fortællinger samt meget andet interessant Læsestof findes i 9de Uar  
gang (15de og 16de Bind, 24 Hefter) af „For Hjemmet“, der sendes porto-  
frit til hvilkensomhelst Adresse i de For. Stater og Canada for \$2.00.  
Adresse: R. Thronsdjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

---

### **Ny Möbelhandel.**

**J. JACKWITZ.**  
**DECORAH, IOWA.**

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Ti-  
ders billigste Priser. Reparationer udføres.  
Digstifter hæves paa Lager. Begravelser besørjes.

---

Nogle Rest-Eksemplarer af  
**Socrates's Forsvarstale ved Platon**  
samt Fortællingen „To Søstre“ (8 Hefter af „For Hjemmet“) sendes tilsam-  
men portofrit for 35 Cents.  
Adresse R. Thronsdjen, Decorah, Iowa.

---

**F. P. Johnson,**  
**ATTORNEY AT LAW,**  
**Adams Block. DECORAH, IOWA.**

# Fem Bind af „For Hjemmet“,

nemlig 15de, 16de 18de, 19de og 20de.

(Aargangen 1878, sidste Bind af 1879, samt Aarg. 1880), hvilket til-  
sammen udgjør 60 Hefter eller 1820 Sider med udvalgt og afvæ-  
lende Læsestof samt Titelblade og Registre, sendes portofrit for \$4.00.

Adresse: **A. Thronsjen,**

Decorah, Iowa.

---

## ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Højskole for Gutter og Piger,

Northfield, Minnesota.

---

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er  
\$30.00 for Skoleaaret (10 Maaned) og for en Termin i Forhold. Koft billig.

Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

---

## P. E. Haugen,

— Eier af —

# Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

---

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmand i Winnesheit og Allamakee  
Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead  
Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige  
Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at expedere alle Ordres  
med kort Varsel. Jeg har fitret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og  
billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmand den  
Fordel, at de kan faa sin Inscription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor  
man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Hrr. Harvey Miller og  
Julius Rosenheimer. \_\_\_\_\_ P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive  
mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Teg-  
ninger med vedfæstet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar,  
han udvælger, tilligemed Ordre og Inscription samt nærmest Feragts-Office.

P. E. Haugen.